

Monitor Sociaal-Economische Prestaties 2005-2023

Uitwerking voor Pijnacker-Nootdorp

Auteurs:

Peter Louter

Pim van Eikeren

Bureau Louter
Rotterdamseweg 183c
2629 HD Delft
Telefoon: 015-2682556
peter@bureaulouter.nl
www.bureaulouter.nl

Verwijzing naar resultaten uit dit onderzoek is toegestaan, mits voorzien van een duidelijke bronvermelding, namelijk: 'Bureau Louter (2024) Monitor Sociaal-Economische Prestaties 2005-2023

1 Inleiding

Om de ontwikkeling van sociaal-economische prestaties in brede zin op wat langere termijn inzichtelijk te maken, heeft Bureau Louter de 'Monitor Sociaal-Economische Prestaties' ontwikkeld. In de monitor komen ontwikkelingen op het gebied van economie, demografie, arbeidsmarkt, woningmarkt en materiële welvaart aan de orde. Gezamenlijk geven deze een beeld van de 'Sociaal-Economische Prestaties'. Voor zestien indicatoren zijn ontwikkelingen in de tijd gevolgd (de periode 2005-2023)

In tabel 1 staat een overzicht van de indicatoren. In de monitor staan thema's als demografische ontwikkelingen, participatie op de arbeidsmarkt, het opleidingsniveau van de beroepsbevolking, werkloosheidsindicatoren, woningprijzen, het gemiddeld inkomen en de ontwikkeling van het aantal inwoners en het aantal arbeidsplaatsen. Geel gemarkeerd zijn de tien kernindicatoren aan de hand waarvan een totaalscore is opgesteld voor de Sociaal-Economische Prestaties. De criteria om als 'kernindicator' te worden geselecteerd staan in het kader 'Keuze kernindicatoren'. De scores zijn bepaald voor 337 (combinaties van) gemeenten in Nederland¹.

Tabel 1 Overzicht indicatoren in Monitor Sociaal-Economische Prestaties

Nummer	Indicatoren
1	Aantal inwoners (2005=100)
2	Percentage inwoners 67 jaar of ouder
3	Demografische druk
4	Bruto participatiegraad
5	Netto participatiegraad (totaal)
6	Opleidingsindex beroepsbevolking
7	Werkloosheidspercentage totaal
8	Percentage inwoners 18-66 jaar met WW-uitkering
9	Percentage inwoners 18-66 jaar met bijstandsuitkering
10	Gemiddelde verkoopprijs woningen (in €)
11	Gemiddelde WOZ-waarde (* € 1.000)
12	Aantal arbeidsplaatsen (2005=100)
13	Arbeitsplaatsen per 1.000 inwoners 18-66 jaar
14	Gemiddeld besteedbaar inkomen per huishouden exclusief studenten (* € 1.000)
15	Gemiddeld inkomen per persoon
16	Gemiddeld vermogen per huishouden

Toelichting: Geel gemarkeerd zijn tien kernindicatoren. Op basis daarvan is een totaalscore bepaald.

Keuze kernindicatoren

Van de zestien indicatoren hebben er tien de status van 'kernindicator' gekregen. Bij de keuze van kernindicatoren speelden twee criteria een rol:

- Gegevens moeten voor de volledige periode 2005-2023 beschikbaar zijn.
- Er wordt geen gebruik gemaakt van groeicijfers of groei-indexen (zoals van het aantal inwoners of het aantal arbeidsplaatsen: de indicatoren 1 en 12): de kans op een (grote) verandering in positie is daarvoor in het begin van de periode namelijk veel groter dan aan het einde van de periode.

De tien gekozen kernindicatoren voldoen als enige aan de twee criteria.

¹ Er zijn hier 337 'gemeenten' in plaats van 342. Samengevoegd zijn namelijk de vier Friese Waddeneilanden (Vlieland, Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog), Rozendaal is samengevoegd met Rheden en Ouder-Amstel is bij Amsterdam gevoegd omdat een groot deel daarvan (Duivendrecht) daarmee een functionele eenheid vormt.

Voor alle indicatoren zijn scores bekend tot en met 2023. De indicatoren 8 en 9 (WW-uitkeringen en bijstandsuitkeringen) zijn bepaald als het 12-maands gemiddelde per jaar.

De betekenis van de meeste indicatoren is duidelijk. De volgende indicatoren verdienen enige toelichting:

- Om de 'vergrijzingsgraad' te meten was het voorheen gangbaar om uit te gaan van een pensioensgerechtigde leeftijd van 65 jaar. Deze is hier opgehoogd naar 67 jaar.
- De 'demografische druk' is het aantal personen dat niet tot de potentiële beroepsbevolking behoort (0-17 jaar en 67 jaar en ouder) ten opzichte van degenen die wel tot de potentiële beroepsbevolking behoren (18-66 jaar). Een hoge score is ongunstig omdat er dan relatief weinig inwoners met verdienvermogen zijn (en dus minder koopkracht en potentieel arbeidsaanbod).
- De bruto participatiegraad is het percentage inwoners van 15-74 jaar² dat werkt of werkloos is (maar actief werk zoekt).
- De netto participatiegraad is het percentage inwoners van 15-74 jaar dat werkt.
- De opleidingsindex wordt bepaald als het aantal middelbaar opgeleiden (havo/vwo of mbo2, 3 of 4) plus twee maal het aantal hoog opgeleiden (hbo/wo) in de beroepsbevolking gedeeld door de totale beroepsbevolking (laag, middelbaar en hoog opgeleiden). Dit geeft een indicatie van het gemiddeld opleidingsniveau.
- De indicatoren die betrekking hebben op de participatiegraad en de werkloosheid (de nummers 4 tot en met 7 in tabel 1) zijn ontleend aan enquête-onderzoek van het CBS. Om de statistische betrouwbaarheid te verhogen, zijn ze berekend als 3-jaars gemiddelden. Het jaar '2023' is voor die indicatoren dus bijvoorbeeld het gemiddelde over 2021, 2022 en 2023.

Eerst worden nu de resultaten op nationaal niveau besproken. Vervolgens vindt een uitwerking plaats voor de gemeente Pijnacker-Nootdorp.

²

Door de EU is vastgesteld dat deze leeftijdscategorie door het CBS moet worden aangehouden bij het bepalen van de potentiële beroepsbevolking. In de Nederlandse praktijk is deze afbakening te ruim, maar gegevens van het CBS zijn slechts voor deze leeftijdscategorie beschikbaar.

2 Nationale ranglijst

In figuur 1a en figuur 1b staan de totaalscores voor de Sociaal-Economische Prestaties voor 2005 en 2023 per gemeente op de kaart. In 2005 kenden veertien van de 29 kernsteden uit de gebiedsindeling van Bureau Louter (zie bijlage I) een benedengemiddelde score op de Sociaal-Economische Prestaties. Daaronder bevonden zich alle negen kernsteden in de nationaal decentraal gelegen delen van Nederland, drie kernsteden in de Zuidvleugel van de Randstad, Arnhem en Eindhoven. In 2023 was dit aantal verminderd tot dertien kernsteden. Eindhoven en Arnhem scoorden in 2023 bovengemiddeld, terwijl dat in 2005 nog niet zo was). Delft scoorde juist in 2005 nog bovengemiddeld, maar in 2023 benedengemiddeld. Daarmee scoorden dus alle kernsteden in de Zuidvleugel van de Randstad in 2023 benedengemiddeld, terwijl alle kernsteden in de Noordvleugel bovengemiddeld scoorden.

Vooraf in nationaal decentraal gelegen delen van Nederland als het Noorden, Limburg en Achterhoek/zuidelijk Twente bereiken gemeenten in 2023 zelden een bovengemiddelde score. In het Noorden zijn de uitzonderingen daarop Meppel en Tynaarlo. In Limburg scoren drie aan Noord-Brabant grenzende gemeenten bovengemiddeld. In Zeeland scoren drie van de vier gemeenten op Zuid-Beveland bovengemiddeld en de overige gemeenten benedengemiddeld. In grote delen van de Randstad en aangrenzende gebieden in Alkmaar/West-Friesland, Gelderland, Noord-Brabant (met uitzondering van het meest westelijke deel) en de regio Zwolle (vooral het oostelijk deel) resulteren bovengemiddelde scores op de Sociaal-Economische Prestaties. In de Randstad was in 2023 in de meest verstedelijkte delen van Rijnmond/Drechtsteden en Haaglanden geen sprake van een bovengemiddelde score, maar in suburbane gemeenten wel.

Het ruimtelijk patroon is tussen 2005 en 2023 vrij stabiel gebleven (vergelijk de figuren 1a en 1b). Desalniettemin zijn er specifieke verschuivingen geweest tussen 2005 en 2023 (zie figuur 2a).

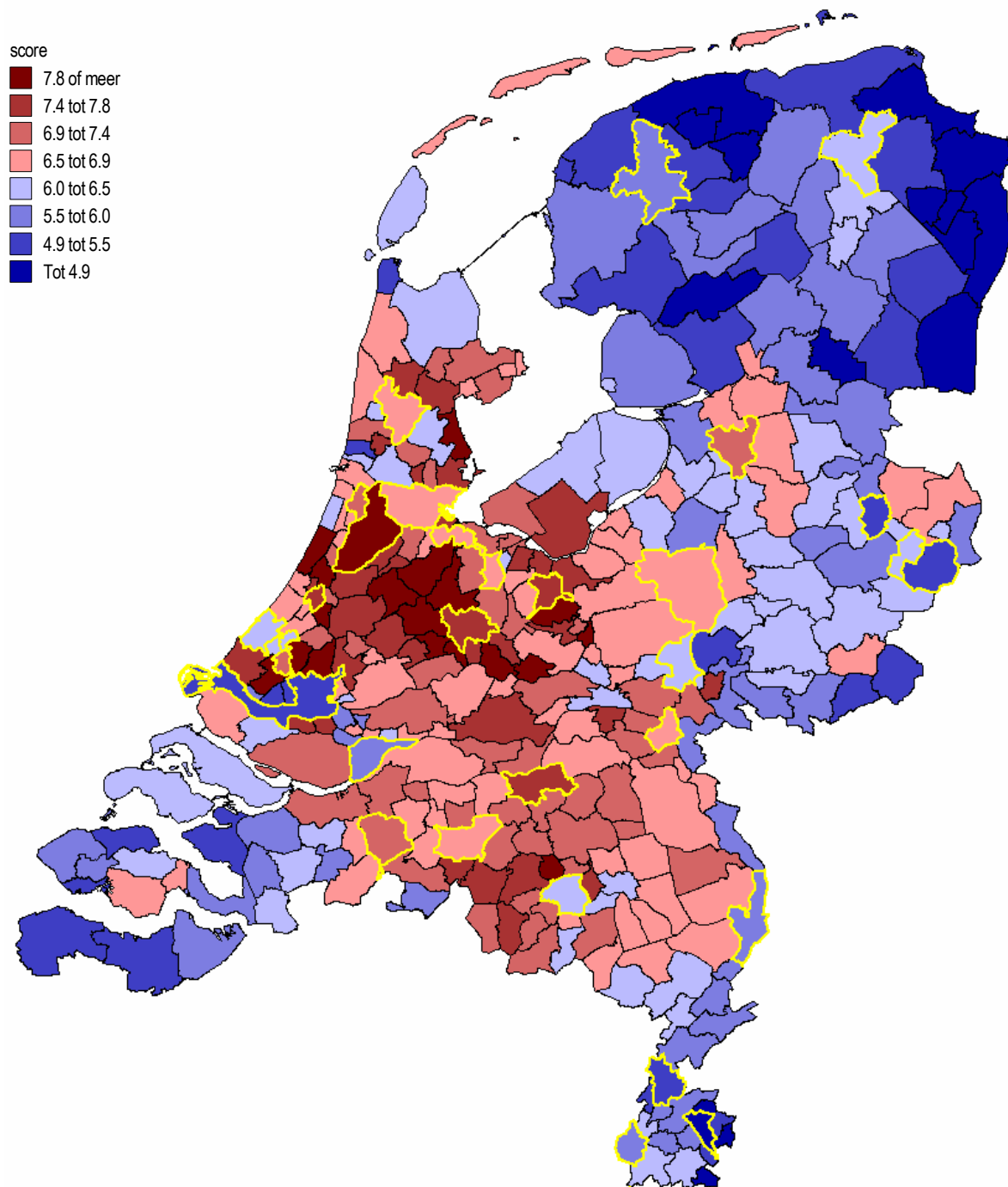
Opvallend is dat 21 van de 29 kernsteden hun score hebben verbeterd tussen 2005 en 2023. Dat geldt slechts niet voor Leeuwarden, Alkmaar, Haarlemmermeer, Leiden, Delft, Tilburg, Venlo en Maastricht. Dat past in de trend van de toenemende populariteit van stedelijke gebieden bij mensen en bedrijven.

Van de 17 voormalige groeikernen kende slechts Helmond een toename van het rapportcijfer in de periode 2005-2023. Van de overige voormalige groeikernen resulteerde de sterkste afname in rapportcijfer tussen 2005 en 2023 voor Zoetermeer, gevolgd door achtereenvolgens Huizen, Nieuwegein, Nissewaard, Capelle a/d IJssel, Westervoort, Dijk en Waard (met Heerhugowaard), Hoorn, Voorne aan Zee (met Hellevoetsluis), Lelystad, Haarlemmermeer (met Hoofddorp), Houten, Duiven, Etten-Leur, Purmerend en Almere³.

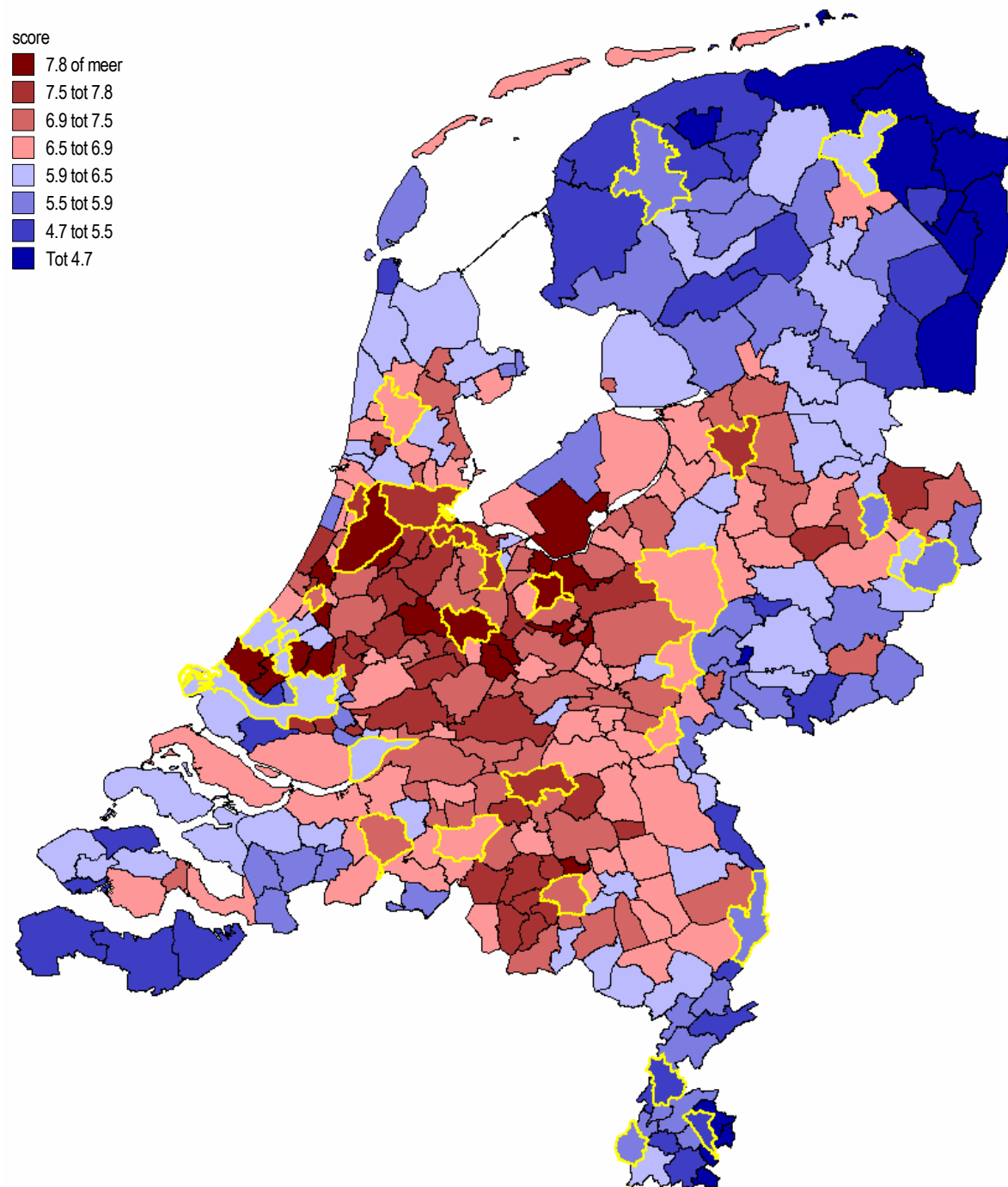
In de Randstad scoorden vooral de meest verstedelijkte delen in 2023 hoger op de ranglijst dan in 2005 en viel het noordelijk deel van het Groene Hart terug. Buiten de Randstad verbeterden zeker niet alleen delen van de aangrenzende provincies Noord-Brabant, Gelderland en Flevoland hun positie. Vrijwel geheel Overijssel (met uitzondering van enkele gemeenten in oostelijk Twente) kent bijvoorbeeld een (soms zeer) positieve ontwikkeling. Dat geldt ook voor delen van Zeeland, voor oostelijk Friesland en voor diverse gemeenten in Drenthe. Daarbij gaat het bij nationaal decentraal gelegen gemeenten overigens veelal wel om een verbetering van de positie vanaf een lage basis, want veel van deze gemeenten kennen in 2023 nog steeds een benedengemiddelde score. Opvallend is dat het noordelijk deel van Noord-Holland terugvalt, enkele uitzondering daargelaten.

³ Officieel hebben ook Alkmaar en Amersfoort de status van groeikern gehad. Zij hadden op het moment van aanwijzen echter al een dermate grote omvang dat de toevoeging aan de woningvoorraad in verhouding tot de al bestaande woningvoorraad duidelijk kleiner was dan in de andere groeikernen.

Figuur 1a Rapportcijfer Sociaal-Economische Prestaties, 2005

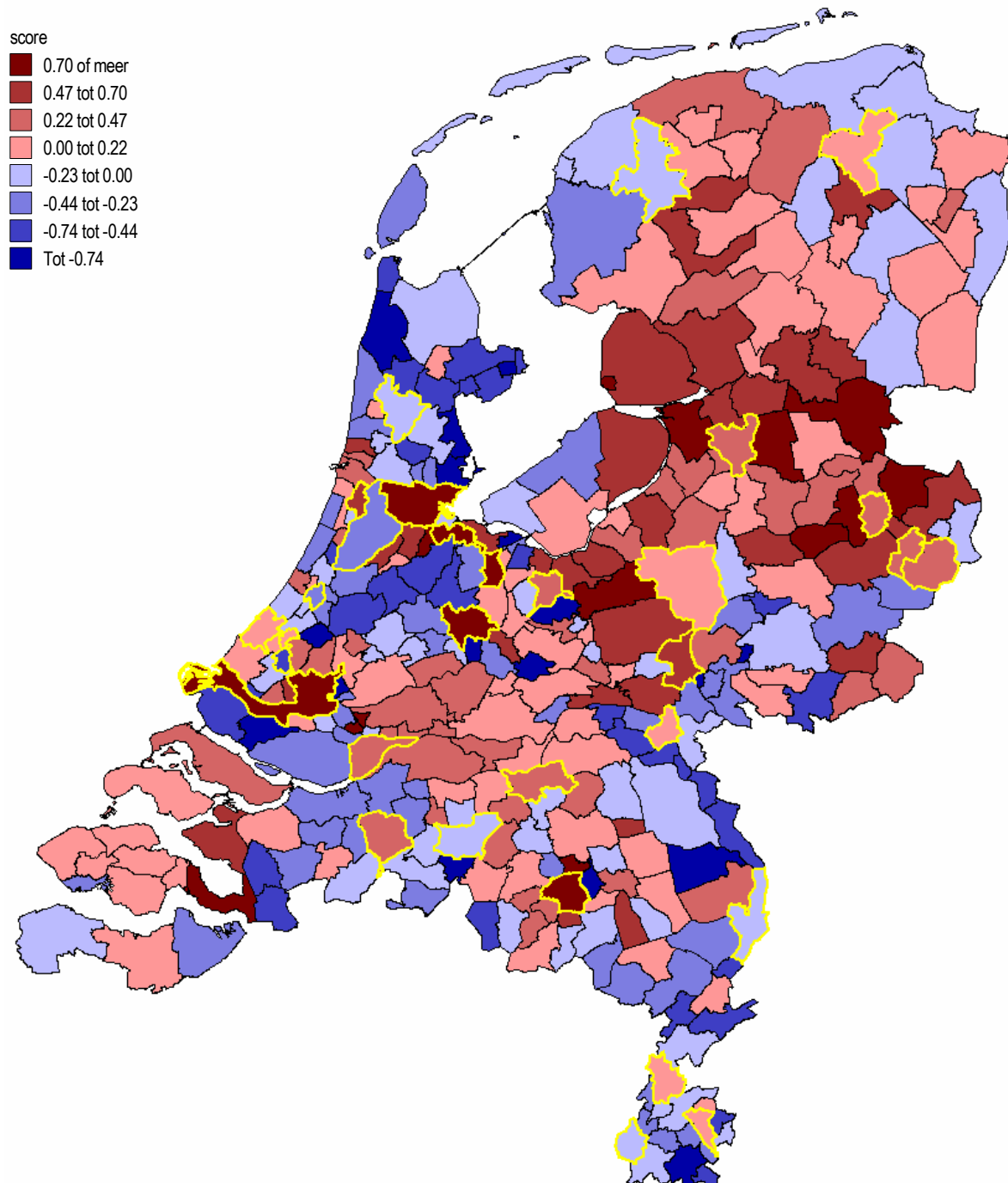
Figuur 1b Rapportcijfer Sociaal-Economische Prestaties, 2023

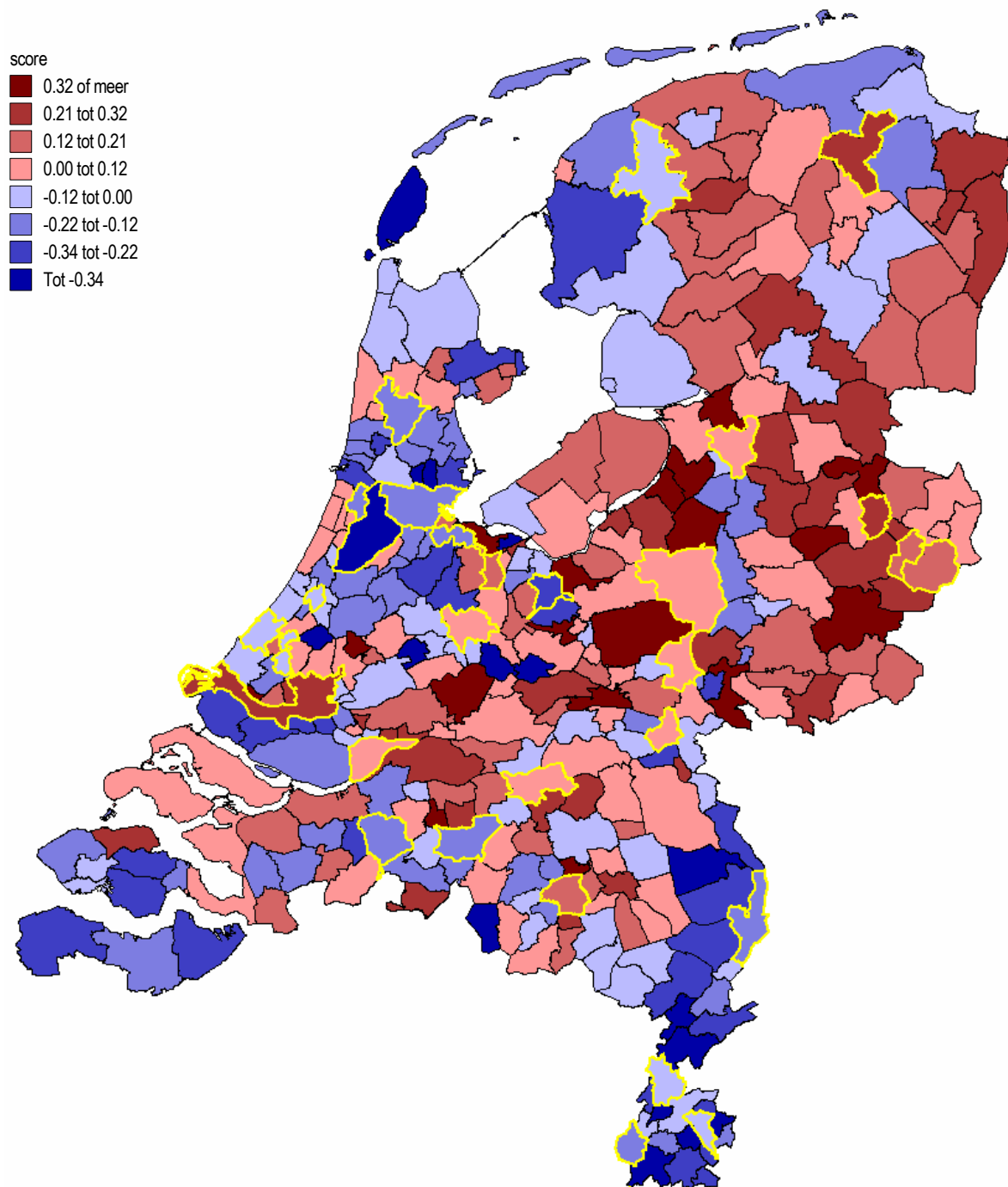
In figuur 2b staat de ontwikkeling in de periode 2018-2023. Van de 29 kernsteden verbeterden er veertien hun positie. Dat is minder dan in de periode 2005-2023. Dat hangt mogelijk samen met het feit dat de gevolgen van COVID-19 de steden meer dan gemiddeld hebben getroffen. Dat geldt met uitzondering van Utrecht, Hilversum, Rotterdam en Dordrecht voor de kernsteden in de Randstad (voor acht van de twaalf). Ook in de periode 2018-2023 ontwikkelden de sociaal-economische prestaties in de groeikernen zich ongunstiger dan het nationaal gemiddelde, met als enige positieve uitzonderingen Helmond, Lelystad en

Dijk en Waard (met Heerhugowaard). Zeer opvallend is dat alle zeven kernsteden in Gelderland en Overijssel een verbetering van hun sociaal-economische prestaties realiseerden.

Figuur 2a Verandering score Sociaal-Economische Prestaties, 2005-2023

Figuur 2b Verandering score Sociaal-Economische Prestaties, 2018-2023

Van de nationaal decentraal gelegen provincies bleven in Limburg vrijwel alle gemeenten achter bij de nationale trend, slechts met uitzondering van Mook en Middelaar in het uiterste noorden van Limburg (en tot het stadsgewest Nijmegen behorend). In Zeeland waren de ontwikkelingen minder gunstig dan in de periode 2005-2023. In *alle* gemeenten in Overijssel ontwikkelden de sociaal-economische prestaties zich gunstiger dan het nationaal gemiddelde. In Drenthe was dat voor negen van de twaalf gemeenten het geval. Ook het oostelijk deel van Friesland en Groningen (met uitzondering van het noordelijk deel)

ontwikkelde zich gunstig. Opvallend is hier de relatief gunstige ontwikkeling in oostelijk Groningen (overigens vanaf een zeer lage basis). Ook Gelderland kende overwegend positieve ontwikkelingen, terwijl voor Noord-Brabant een gemengd beeld resulteert. Binnen de Randstad vielen vooral de ruime Amsterdamse regio, het noordelijk deel van het Groene Hart en gemeenten ten zuiden van Rotterdam terug. Uitzonderingen daargelaten geldt dus dat vooral het oosten/noorden van Nederland zich relatief gunstig heeft ontwikkeld.

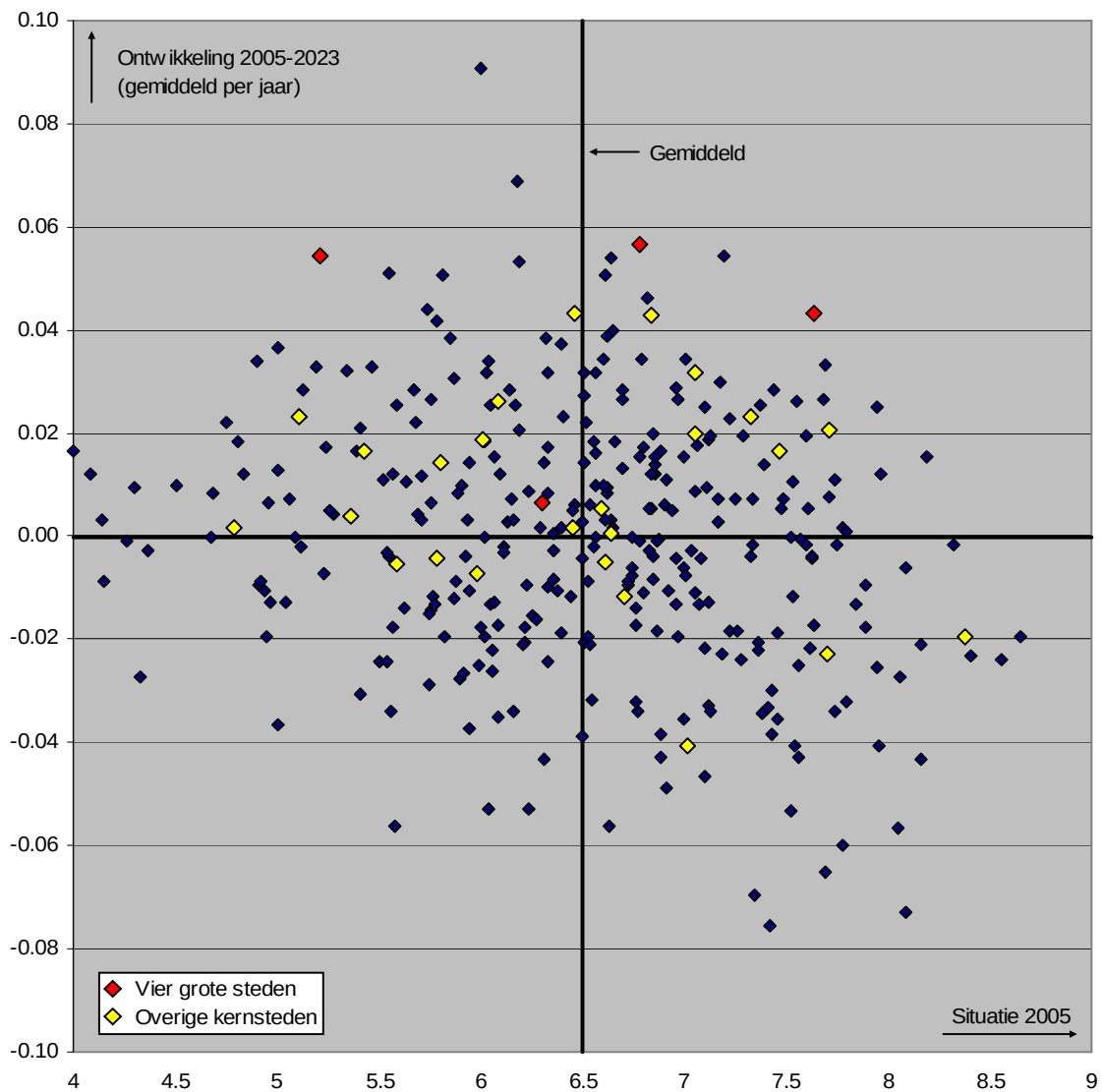
De stelling dat de sociaal-economische verschillen tussen gemeenten/regio's steeds verder toenemen, wordt in deze analyse niet bevestigd. Dit wordt gesteld in de recente publicatie 'Elke regio telt' (Rli, ROB en RVS, maart 2023). Dat is echter slechts gebaseerd op één figuur in het rapport (figuur 10 op pagina 45), met daarin de ontwikkeling van het aandeel (in procentpunten) van de werkgelegenheid en van de toegevoegde waarde per Corop-gebied in de periode 1996-2017. Hierbij kan het volgende worden aangetekend:

- De gegevens zijn inmiddels al enigszins verouderd (tot 2017). Ook toen het rapport werd gepubliceerd waren er recentere gegevens.
- Het ruimtelijk schaalniveau (33 regio's) is grofmazig en laat bijvoorbeeld geen verschillen in ontwikkeling tussen steden en hun omliggende suburbane gemeenten zien.
- De ontwikkeling van het aandeel is niet representatief voor sociaal-economische ongelijkheden. Die moeten namelijk per hoofd van de bevolking worden bepaald⁴.
- Opvallend is ook dat de geclaimde toegenomen regionale ongelijkheden volledig worden ontleend aan puur economische indicatoren (werkgelegenheid en toegevoegde waarde), terwijl het accent in het rapport toch vooral lijkt te liggen bij regionale verschillen in ontwikkeling van de 'brede welvaart' (zie de samenvatting). Daarbij spelen veel andere factoren een rol. Wanneer de adviesraden hun stelling dat de regionale ongelijkheden toenemen hadden willen onderbouwen, zou een analyse van de ontwikkeling over een breder pallet aan thema's en daaraan gekoppelde indicatoren op zijn plaats geweest. Dat gebeurt in 'Elke regio telt' nu wel voor de huidige situatie, maar niet voor ontwikkelingen in de tijd.

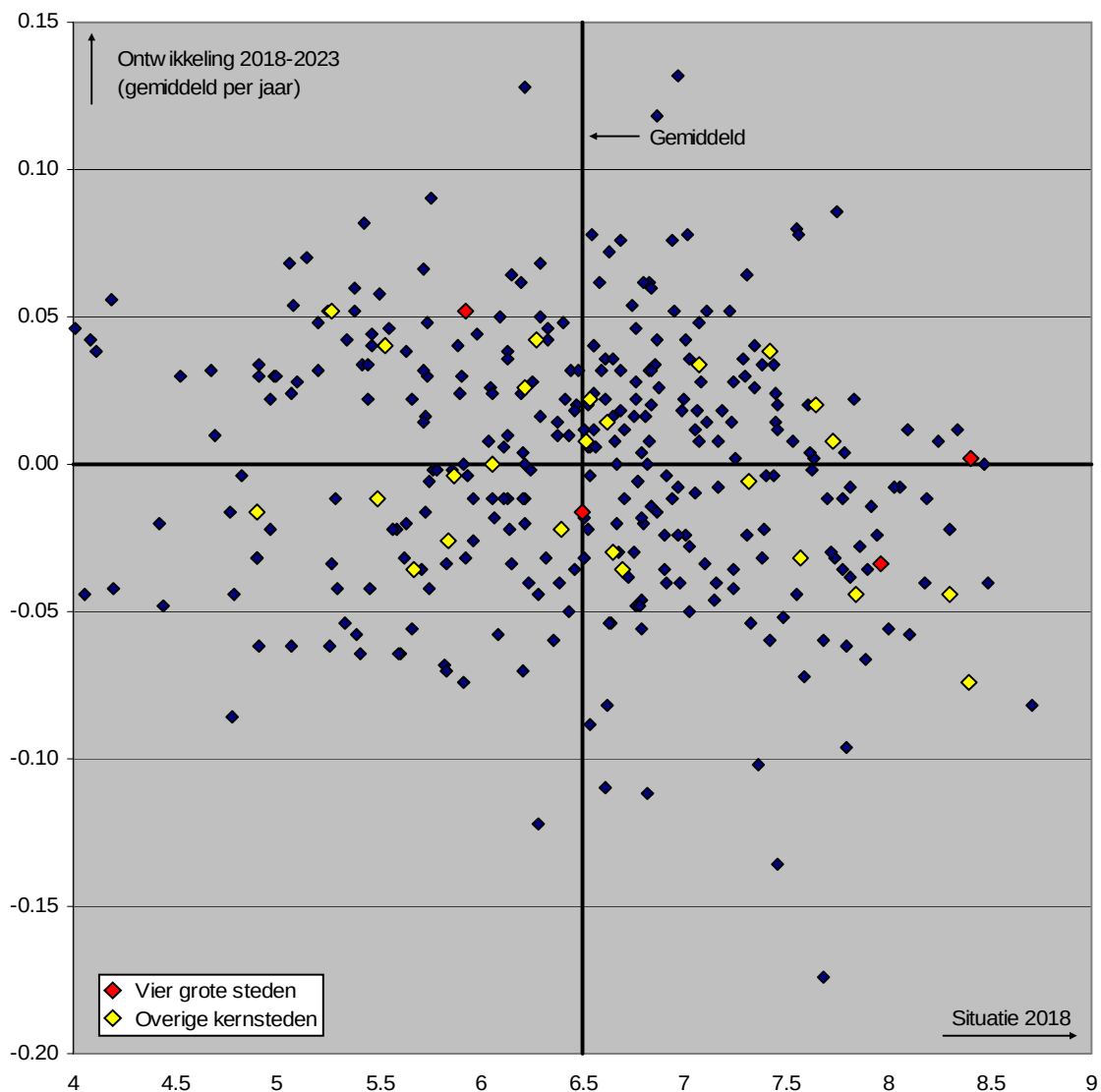
Indien de regionale verschillen toe zouden nemen zou er sprake moeten zijn van een positief verband tussen de situatie in het startjaar en de ontwikkeling in de jaren daarna. In figuur 3a en 3b zou er dan een puntenwolk zichtbaar zijn die van linksonder naar rechtsboven loopt. Als er al een verband in de twee figuren naar voren komt, dan is dat eerder een (licht) negatief verband, namelijk dat gemeenten die in het startjaar hoog scoorden in de periode daarna een benedengemiddelde ontwikkeling vertonen (en gemeenten met een lage score in het startjaar een bovengemiddelde ontwikkeling). Dat verband is statistisch significant (zij het slechts in geringe mate).

⁴ Zo zal uit de Monitor Sociaal-Economische Prestaties Pijnacker (zie paragraaf 3 van dit rapport) bijvoorbeeld blijken dat het aantal arbeidsplaatsen in Pijnacker-Nootdorp in de periode 2005-2023 sterker is gestegen dan het nationaal gemiddelde (en het aandeel in het nationaal totaal dus is toegenomen), terwijl de werkgelegenheidsfunctie (het aantal arbeidsplaatsen per duizend inwoners van 18-66 jaar) juist is afgenomen. Dat laatste wijst dus meer op een achteruitgang voor Pijnacker-Nootdorp op deze indicator dan op een vooruitgang.

Figuur 3a Situatie 2005 en ontwikkeling 2005-2023 per gemeente

Figuur 3b Situatie 2018 en ontwikkeling 2018-2023 per gemeente

Hoog en laag scorende gemeenten

In tabel 2 staan de tien gemeenten met de hoogste en de tien gemeenten met de laagste score op Sociaal-Economische Prestaties in 2023. De tien gemeenten met de laagste score op de Sociaal-Economische Prestaties liggen met uitzondering van Doesburg alle in oostelijk Groningen (vijf maal) of zuidoostelijk Limburg (vier maal). Dit zijn bij uitstek gebieden die bekend staan als (demografische) 'krimpgebieden' en als gebieden met een bovengemiddelde sociaal-economische problematiek. Bij de tien gemeenten met de hoogste score op de Sociaal-Economische Prestaties is er meer sprake van variatie. In de top-10 staan één kernstad (Utrecht; Amersfoort staat op 11) en zes suburbane gemeenten in de buurt van grote steden, waaronder drie tussen Rotterdam en Den Haag (Lansingerland, Midden-Delfland en Pijnacker-Nootdorp), aangevuld met Houten, Bunnik en Aalsmeer. Renswoude (bij Amersfoort), het Brabantse Son en Breugel (bij Eindhoven) en Zoeterwoude (bij Leiden) completeren de top-10. In alle gevallen gaat het om suburbane gemeenten (zie bijlage I). Ruimtelijk zijn er dus twee zones met top-10 gemeenten, namelijk

tussen Rotterdam en Den Haag en bij Utrecht. De provincie Utrecht en de provincie Zuid-Holland zijn beide vier maal vertegenwoordigd in de top-10.

Tabel 2 Tien hoogst en tien laagst scorende gemeenten Sociaal-Economische Prestaties, 2023

Tien hoogst scorende gemeenten			Tien laagst scorende gemeenten		
Positie	Gemeente	Cijfer	Positie	Gemeente	Cijfer
1	Lansingerland	8.47	337	Vaals	3.84
2	Utrecht	8.42	336	Kerkrade	3.99
3	Pijnacker-Nootdorp	8.40	335	Brunssum	4.20
4	Houten	8.30	334	Westerwolde	4.24
5	Aalsmeer	8.29	333	Pekela	4.29
6	Midden-Delfland	8.29	332	Stadskanaal	4.30
7	Renswoude	8.19	331	Eemdelta	4.32
8	Son en Breugel	8.18	330	Landgraaf	4.35
9	Bunnik	8.16	329	Oldambt	4.47
10	Zoeterwoude	8.13	328	Doesburg	4.57

In tabel 3a staan de tien gemeenten met de sterkste *toename* van het rapportcijfer voor de Sociaal-Economische Prestaties tussen 2005-2023 en in tabel 3b staan de tien gemeenten met de sterkste *afname*. Tevens zijn de posities in de ranglijst van 337 gemeenten weergegeven voor 2005 en 2023.

Tabel 3a Top-10 verbetering totaalscore Sociaal-Economische Prestaties, 2005-2023

Positie	Gemeente	Positie 2005	Positie 2023	Verandering cijfer
1	Rijssen-Holten	245	37	1.63
2	Urk	219	59	1.24
3	Amsterdam	137	23	1.02
4	Son en Breugel	76	8	0.98
5	Rotterdam	305	218	0.98
6	Tubbergen	154	40	0.97
7	Wierden	217	86	0.96
8	Hardenberg	288	192	0.92
9	Kampen	263	148	0.91
10	Hendrik-Ido-Ambacht	163	52	0.91

In de top-10 voor de ontwikkeling van de totaalscores tussen 2005 en 2023 (zie tabel 3a) staan onder andere de grote steden Amsterdam en Rotterdam. Wat betreft het niveau bestaat er nog wel een duidelijk verschil tussen Amsterdam en Rotterdam. In 2023 neemt Amsterdam positie 23 in en Rotterdam positie 218. Duidelijk is dat Rotterdam de positie heeft verbeterd ten opzichte van 2005 (destijds plaats 305). Dat geldt ook voor Amsterdam (vanaf plaats 137). Gemeenten uit Overijssel nemen vijf posities in binnen de top-10, waaronder de koploper (Rijssen-Holten). Urk, Son en Breugel en Hendrik-Ido-Ambacht maken de top-10 compleet.

In de ranglijst van gemeenten met de sterkste afname in Sociaal-Economische Prestaties (zie tabel 3b) valt op dat er drie gemeenten uit het noordelijk deel van de provincie Noord-Holland zijn vertegenwoordigd (Stede Broec, Edam-Volendam en Waterland). Dit gebied is in het verleden sterk gegroeid (mede door suburbanisatie vanuit Amsterdam), maar valt nu terug (zie ook figuur 2b). Ook voor voormalige groeikernen als Huizen, Nieuwegein en Zoetermeer geldt dat zij momenteel duidelijk lagere Sociaal-Economische Prestaties kennen dan in 2005. De top-10 wordt gecompleteerd door Goirle, Wijk bij Duurstede, Doesburg en Gulpen-Wittern.

Tabel 3b Top-10 afname totaalscore Sociaal-Economische Prestaties, 2005-2023

Positie	Gemeente	Positie 2005	Positie 2023	Verandering cijfer
1	Zoetermeer	58	232	-1.36
2	Wijk bij Duurstede	9	136	-1.31
3	Huizen	65	228	-1.25
4	Goirle	30	183	-1.17
5	Nieuwegein	22	151	-1.08
6	Edam-Volendam	12	100	-1.02
7	Doesburg	284	328	-1.01
8	Stede Broec	157	277	-1.01
9	Waterland	48	172	-0.96
10	Gulpen-Wittem	238	311	-0.95

Op soortgelijke wijze zijn de sterkte stijgers (tabel 3c) en dalers (tabel 3d) op de ranglijst bepaald voor de periode 2018-2023. In de top-10 staan deze keer geen kernsteden. Er zijn geen duidelijke ruimtelijke patronen herkenbaar. Gelderland is met vier gemeenten vertegenwoordigd in de top-10 en Overijssel en Noord-Brabant beide met twee.

Tabel 3c Top-10 verbetering totaalscore Sociaal-Economische Prestaties, 2018-2023

Positie	Gemeente	Positie 2018	Positie 2023	Verandering cijfer
1	Rijssen-Holtten	105	37	0.66
2	Elburg	218	124	0.64
3	Waddinxveen	114	57	0.59
4	Epe	260	214	0.45
5	Son en Breugel	32	8	0.43
6	Berkelland	291	254	0.41
7	Nijkerk	47	16	0.4
8	Zwartewaterland	97	60	0.39
9	Dongen	174	110	0.39
10	Woudenberg	46	16	0.39

Tot de gemeenten met de sterkste afname van de Sociaal-Economische Prestaties in de periode 2018-2023 behoren drie Limburgse gemeenten (Venray, Landgraaf en Eijsden-Margraten).

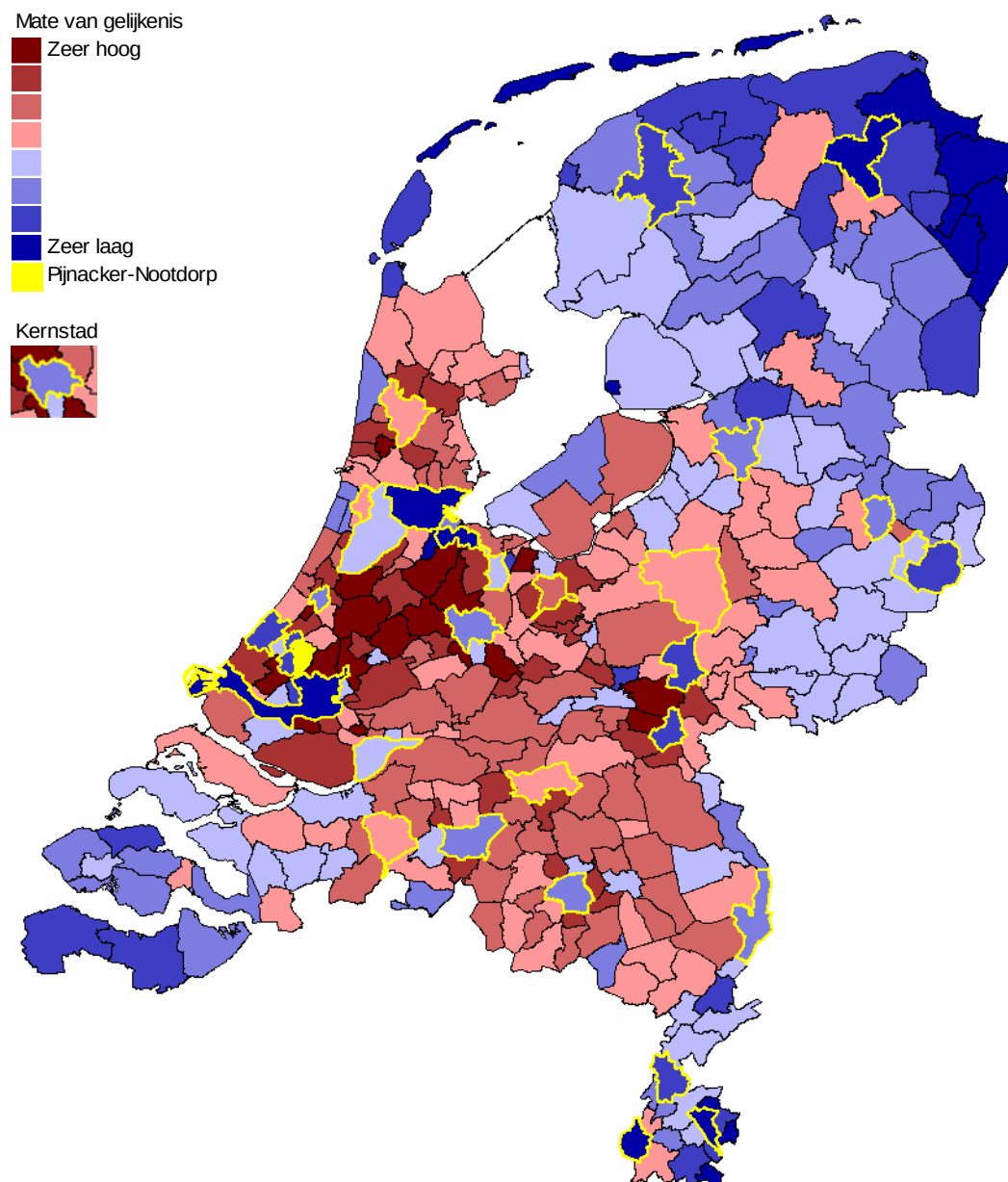
Tabel 3d Top-10 afname totaalscore Sociaal-Economische Prestaties, 2018-2023

Positie	Gemeente	Positie 2018	Positie 2023	Verandering cijfer
1	Reusel-De Mierden	37	131	-0.87
2	Wijk bij Duurstede	52	136	-0.68
3	Texel	208	272	-0.61
4	Venray	125	210	-0.56
5	Zoetermeer	164	232	-0.55
6	Landsmeer	64	125	-0.51
7	Oudewater	27	67	-0.48
8	Huizen	175	228	-0.44
9	Landgraaf	325	330	-0.43
10	Eijsden-Margraten	162	214	-0.41

3 Monitor Sociaal-Economische Prestaties Pijnacker-Nootdorp

In de Monitor Sociaal-Economische Prestaties voor de gemeente Pijnacker-Nootdorp staan figuren voor de 16 indicatoren en een korte interpretatie van de resultaten, alsmede de totaalscore en de ontwikkeling daarvan in de tijd. De situatie en ontwikkelingen in Pijnacker-Nootdorp worden vergeleken met een 'benchmarkgroep'. Dat zijn de tien gemeenten waar Pijnacker-Nootdorp het meest op lijkt op basis van een vergelijking naar 127 indicatoren en een inwonertal tussen 30 duizend en negentig duizend (Pijnacker-Nootdorp had 57.948 inwoners per 1 januari 2024). Dat is gebaseerd op het door Bureau Louter ontwikkelde Gelijkenisprofiel per gemeente in Nederland. In figuur 4 staat de mate van gelijkenis met andere gemeenten in Nederland.

Figuur 4 Mate van gelijkenis van gemeenten met Pijnacker-Nootdorp

De tien benchmarkgemeenten zijn (naar mate van gelijkenis):

1. Lansingerland	Zuid-Holland
2. Zuidplas	Zuid-Holland
3. Stichtse Vecht	Utrecht
4. Hendrik-Ido-Ambacht	Zuid-Holland
5. Overbetuwe	Gelderland
6. De Ronde Venen	Utrecht
7. Houten	Utrecht
8. Bodegraven-Reeuwijk	Zuid-Holland
9. Woerden	Utrecht
10. IJsselstein	Utrecht

Zuid-Holland (vier maal) en Utrecht (vijf maal) overheersen de top-10, aangevuld met het Gelderse Overbetuwe.

Uit figuur 4 blijkt dat Pijnacker-Nootdorp vooral veel gelijkenis vertoont met gemeenten in het noordelijk deel van het Groene Hart. Uitzonderingen daargelaten (Apeldoorn, Amersfoort, Haarlem, Alkmaar, Breda en 's-Hertogenbosch) is de gelijkenis met kernsteden laag. Ook zijn er grote verschillen met de meeste gemeenten in nationaal decentraal gelegen delen van Nederland, met name met gebieden met een bovengemiddelde sociaal-economische problematiek, zoals in oostelijk Groningen en delen van zuidelijk Limburg. Ter illustratie staat hier de top-10 van minst op Pijnacker-Nootdorp lijkende gemeenten. De 'top-3' wordt daarbij gevormd door gemeenten in het oostelijk deel van Zuid-Limburg. Daarnaast staan er vier gemeenten uit oostelijk Groningen in de top-10, de grote steden Amsterdam en Rotterdam en de Friese Waddeneilanden (met een zeer specifiek profiel).

1. Heerlen	Limburg
2. Kerkrade	Limburg
3. Vaals	Limburg
4. Pekela	Groningen
5. Westerwolde	Groningen
6. Rotterdam	Zuid-Holland
7. Oldambt	Groningen
8. Amsterdam	Noord-Holland
9. Friese Waddeneilanden	Friesland
10. Eemsdelta	Groningen

Tabel 4 laat zien dat Pijnacker-Nootdorp in 2023 voor maar liefst dertien van de zestien indicatoren in de top-50 van 337 gemeenten staat, waarvan vier maal in de top-10. Slechts voor het gemiddeld vermogen per huishouden, het werkloosheidspercentage en het aantal arbeidsplaatsen per duizend inwoners van 18-66 jaar (de werkgelegenheidsfunctie) resulteert *geen* positie in de top-50. De werkgelegenheidsfunctie is de enige indicator waarvoor *geen* sprake is van een benedengemiddelde score. Dat is niet terug te zien in de participatiegraad (het deel van de inwoners dat werkt - de netto participatiegraad - of werkt of actief op zoek is naar werk - de bruto participatiegraad). Veel inwoners van Pijnacker-Nootdorp werken namelijk buiten hun eigen gemeente⁵.

⁵ Van de inwoners van Pijnacker-Nootdorp zijn er in totaal 29.900 in loondienst (dus exclusief zelfstandigen, die voor een groot deel thuis of vanuit huis werken). Daarvan werken er 5.800 in Pijnacker-Nootdorp zelf (slechts 19%). In Den Haag werken meer inwoners van Pijnacker-Nootdorp in loondienst (6.800) dan in Pijnacker-Nootdorp zelf. De top-10 bestaat verder uit Delft (3.900), Rotterdam (3.000), Zoetermeer (1.500), Lansingerland (1.200), Rijswijk (700), Westland (700), Amsterdam (600) en Haarlemmermeer (600).

Pijnacker-Nootdorp is gestaag gestegen op der ranglijst: van plaats 15 in 2005, via plaats 6 in 2018 naar plaats 3 in 2023.

Tabel 4 Cijfer en positie per indicator voor Pijnacker-Nootdorp (totaal 337 gemeenten)

Indicator	Cijfer 2023	Positie 2023	Positie 2018	Positie 2005
Aantal inwoners (2005=100)	9.9	3	3	
Percentage inwoners 67 jaar of ouder	9.4	10	10	15
Demografische druk	8.4	47	111	264
Bruto participatiegraad	9.6	5	4	45
Netto participatiegraad	9.6	5	4	31
Opleidingsindex beroepsbevolking	8.7	30	39	32
Werkloosheidspercentage	7.1	120	56	12
Percentage inwoners 18-66 jaar met WW-uitkering	8.4	47	53	15 (2007)
Percentage inwoners 18-66 jaar met bijstandsuitkering	8.7	33	55	106 (2011)
Gemiddelde verkoopprijs woningen (in €)	8.8	27	46	93
Gemiddelde WOZ-waarde (* € 1.000)	8.9	24	40	84 (2010)
Aantal arbeidsplaatsen (2005=100)	8.9	26	39	
Arbeitsplaatsen per 1.000 inwoners 18-66 jaar	4.2	310	308	262
Gem. besteedbaar inkomen per huishouden (* € 1.000)	9.3	12	16	26
Gemiddeld inkomen per persoon	8.9	23	26	34
Gemiddeld vermogen per huishouden	7.8	78	114	126 (2006)
Totaal	8.4	6	6	15

Toelichting: De positie is bepaald ten opzichte van 337 (combinaties van) gemeenten. De posities zijn zodanig bepaald dat een gunstige score resulteert in een hoge positie op de ranglijst, bijvoorbeeld een lage vergrijzingsgraad of een lage werkloosheid. Indicatoren waarvoor het teken is omgedraaid zijn met rode letters weergegeven. Kernindicatoren zijn geel gemarkeerd. Voor de twee indicatoren die als index ten opzichte van 2005 zijn berekend ('aantal inwoners' en 'aantal arbeidsplaatsen') zijn voor 2005 geen 'posities' bepaald.

Een zeer sterke stijging in positie op de gemeentelijke ranglijst tussen 2005 en 2023 is opgetreden voor de demografische druk. Die wordt berekend als het aantal inwoners van jonger dan 18 jaar plus het aantal inwoners van ouder dan 66 jaar gedeeld door het aantal inwoners van 18-66 jaar. Een lage score wordt daarbij als positief beoordeeld omdat dan een relatief groot deel van de bevolking dan beschikbaar is voor de arbeidsmarkt. De score is gunstiger geworden omdat het aandeel van kinderen (0-17 jaar) in de bevolking is afgenomen: bij nieuwe woonwijken vestigen zich vooral huishoudens met jonge kinderen. Na verloop van tijd bereiken zij de leeftijd van 18 jaar. Grote woonwijken zijn in Pijnacker-Nootdorp gebouwd van het tweede deel van de jaren negentig van de vorige eeuw tot het begin van de jaren tien van deze eeuw.

Ook wat betreft de netto en bruto participatiegraad is Pijnacker-Nootdorp gestegen op de ranglijst. Dat hangt niet samen met de werkgelegenheidsfunctie in de eigen gemeente, want daarvoor was sprake van een achteruitgang van positie op de gemeentelijke ranglijst. Blijkbaar zijn inwoners van Pijnacker-Nootdorp steeds meer buiten hun eigen gemeente gaan werken. De gemiddelde verkoopprijzen van woningen en de gemiddelde WOZ-waarde zijn ook bovengemiddeld gestegen. Dat hangt samen met het stijgen van de woningprijzen in Rotterdam en Den Haag. Dat resulteerde in een opwaartse druk in andere gemeenten in Haaglanden en Rijnmond. Omdat de woningwaarde (afgezien van hypotheekschuld) meetelt bij het bepalen van het vermogen is ook het gemiddeld vermogen per huishouden gestegen. Ook voor de beide inkomensindicatoren was sprake van een bovengemiddelde ontwikkeling (een stijging op de

gemeentelijke ranglijst). Mogelijke verklaringen zijn de stijging van de participatiegraad (waardoor een groter deel van de bevolking inkomen uit arbeid heeft), het kleinere aandeel kinderen in de bevolking (met geen of een zeer laag inkomen) en een gunstiger ontwikkeling van het aantal bijstandsgerechtigden in de bevolking.

Slechts voor twee indicatoren is sprake van een achteruitgang in positie op de gemeentelijke ranglijst (tussen 2005 en 2023), namelijk voor het werkloosheidspercentage en het percentage inwoners met een WW-uitkering.

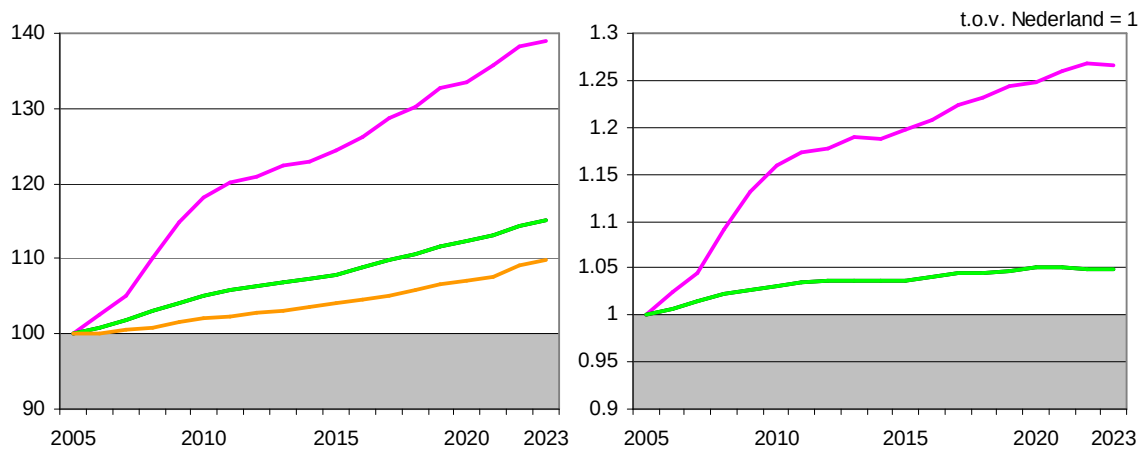
De ontwikkeling van de zestien indicatoren staat in figuur 5. De resultaten worden steeds kort besproken in groepjes van drie indicatoren.

Belangrijk: leeswijzer bij figuur 5

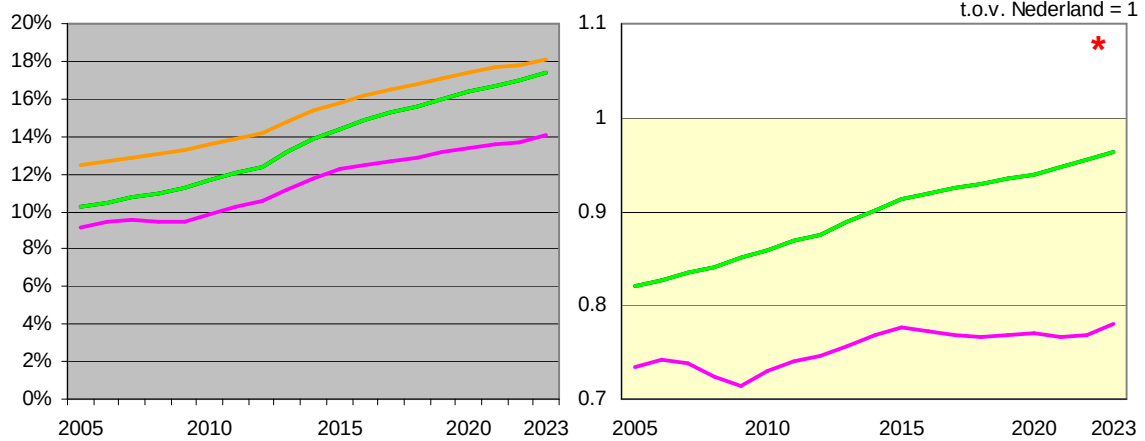
In figuur 5 staan de resultaten voor de Monitor Sociaal-Economische Prestaties Pijnacker-Nootdorp. Links staan steeds de absolute scores, rechts staan de 'relatieve scores' (de score voor een gebied gedeeld door de score voor Nederland). Wanneer de lijn in het rechter deel van de figuur stijgt is sprake van een sterkere ontwikkeling dan het nationaal gemiddelde, wanneer de lijn daalt is sprake van een bij de nationale ontwikkeling achterblijvende ontwikkeling. Soms moet een hoge score als 'ongunstig' worden beoordeeld. Dat geldt bijvoorbeeld voor het werkloosheidspercentage. **Deze indicatoren zijn te herkennen aan de lichtgele achtergrond in figuur 5. In tabel 4 zijn zij met rode letters aangegeven.**

Uiteraard wordt bij het bepalen van de totaalscore op basis van de tien kernindicatoren (**geel gemarkeerd in tabel 4**) de berekening zodanig uitgevoerd dat een gunstige score altijd positief wordt beoordeeld. **De selectie van kernindicatoren is te herkennen aan de rode ster, rechtsboven in de rechter figuur.** In tabel 4 staan het rapportcijfer en de positie per indicator in 2023, alsmede de positie in 2005 en 2018. De duiding van de resultaten vindt steeds plaats in groepjes van drie indicatoren.

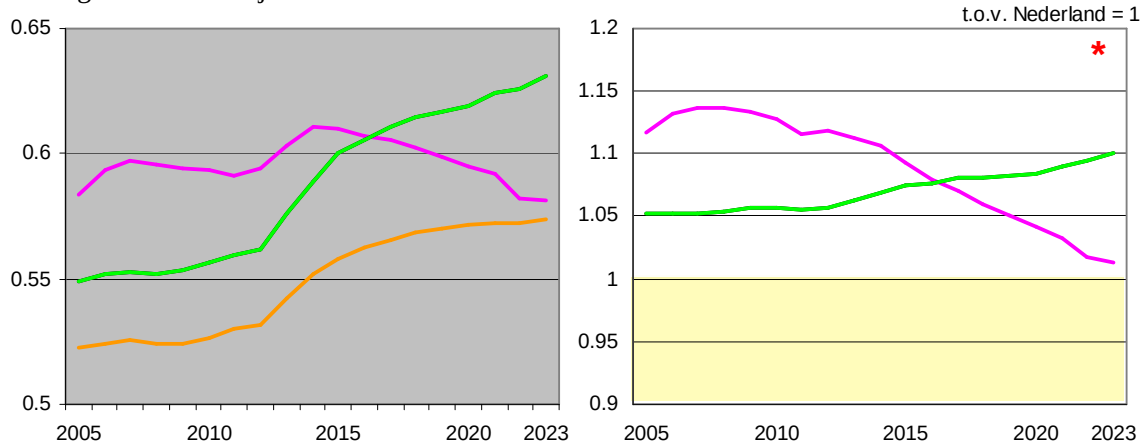
Figuur 5 Monitor Sociaal-Economische Prestaties 2005-2023

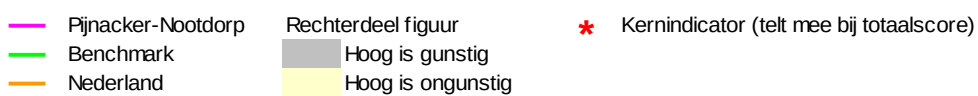
1. Aantal inwoners (2005=100)

2. Percentage inwoners 67 jaar of ouder

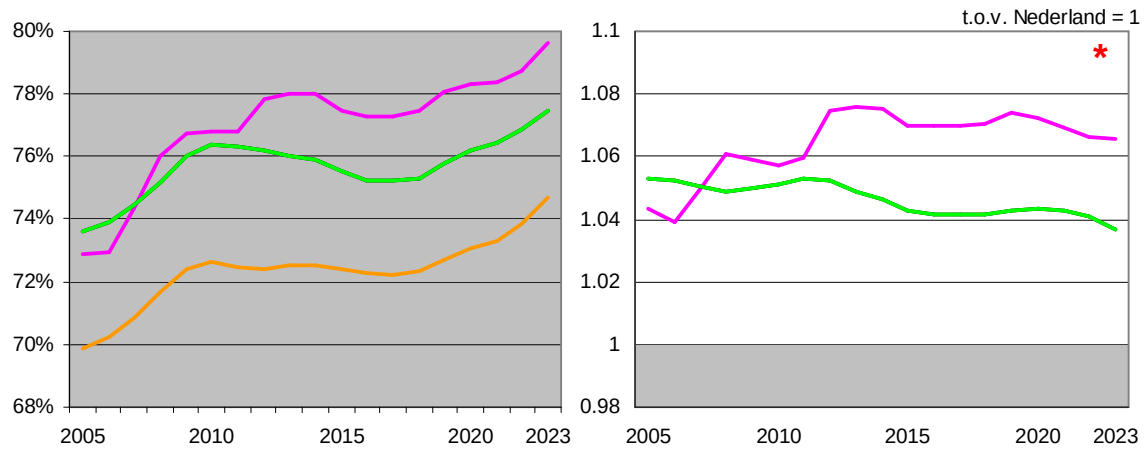

3. Demografische druk

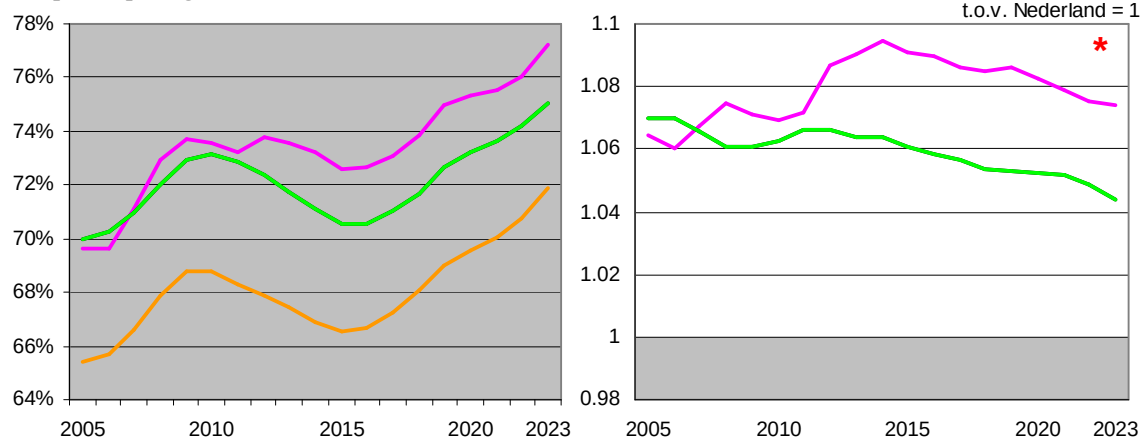

1. Het aantal inwoners nam in Pijnacker-Nootdorp gedurende de gehele periode 2005-2023 sterker toe dan het nationaal gemiddelde. Dat geldt echter voor de tweede helft van de jaren nul in sterkere mate dan voor de jaren daarna. Ook in de benchmarkgroep resulteerde een sterkere groei dan de nationale trend (een stijgende lijn in het rechter deel van de figuur), met uitzondering van de jaren twintig. Pijnacker-Nootdorp wijkt hier sterk af van de benchmarkgroep (duidelijk hogere groei).
2. Het percentage inwoners van 67 jaar of ouder is sinds 2005 nationaal gestaag toegenomen. In Pijnacker-Nootdorp en in de benchmarkgroep ligt de vergrijzingsgraad onder het nationaal gemiddelde, maar beweegt deze zich sinds 2005 richting dat gemiddelde; in de benchmarkgroep overigens in een hoger tempo dan in Pijnacker-Nootdorp.
3. De demografische druk is nationaal vooral in de jaren tien toegenomen. Pijnacker-Nootdorp en de benchmarkgroep volgen hier een andere ontwikkeling, die samenhangt met de periodes waarin woningbouw heeft plaatsgevonden. Terwijl de demografische druk in de benchmarkgroep sterker toenam dan de nationale trend (vooral de afgelopen tien jaar), was voor Pijnacker-Nootdorp zelfs een omgekeerde ontwikkeling zichtbaar. In steeds sneller tempo ontwikkelde de demografische druk zich gunstiger dan de nationale trend (een afnemende score moet hier als gunstig worden beschouwd). Zoals al eerder aangegeven hangt dat samen met het feit dat de jonge kinderen uit de nieuwbouwwijken in de jaren negentig en nul zijn doorgeschoven naar een leeftijd van 18 jaar of ouder.

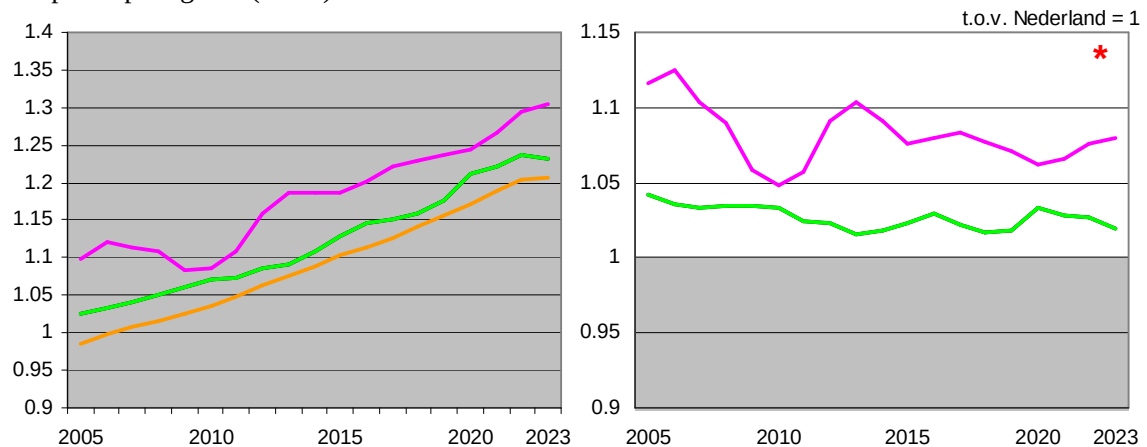
Figuur 5 Monitor Sociaal-Economische Prestaties 2005-2023

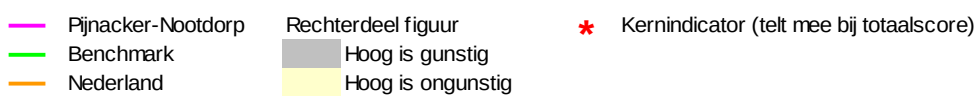
4. Bruto participatiegraad

5. Netto participatiegraad (totaal)

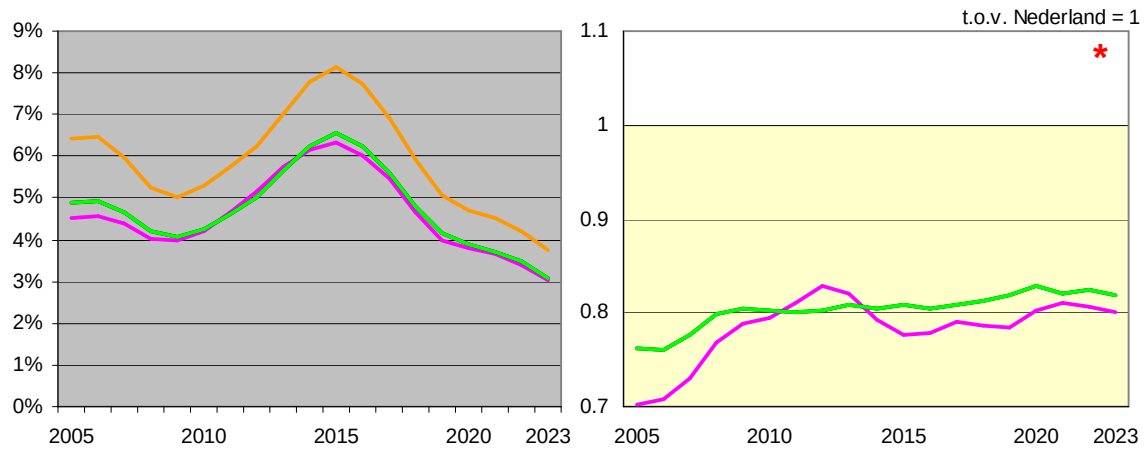

6. Opleidingsindex beroepsbevolking

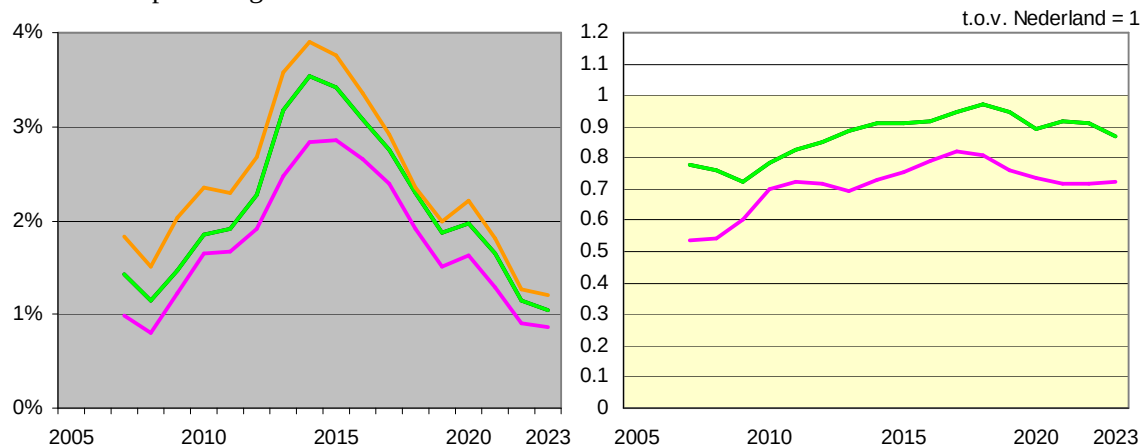

4. Na vanaf de kredietcrisis (in 2008) nationaal bijna tien jaar op hetzelfde niveau te zijn gebleven is de bruto participatiegraad de laatste jaren weer toegenomen. In Pijnacker-Nootdorp was in de periode 2005-2011 sprake van een sterkere toename dan de nationale trend. Daarna was de ontwikkeling ongeveer volgens de nationale trend, maar wel op een hoog niveau. Ook in de benchmarkgemeenten ligt de bruto participatiegraad boven het nationaal gemiddelde, maar bleef de ontwikkeling iets achter bij de nationale trend.
5. Voor de netto participatiegraad gelden globaal soortgelijke ontwikkelingen als voor de bruto participatiegraad. Het verschil met de bruto participatiegraad is dat werklozen hier niet meetellen en bij de bruto participatiegraad wel. Nationaal bleef in de periode 2008-2015 de bruto participatiegraad vrijwel gelijk, terwijl de netto participatiegraad afnam. Dat wordt verklaard door de toename van het werkloosheidspercentage in die periode (zie hierna figuur 5.7). Dat de *bruto* participatiegraad op peil bleef, hing dus samen met de stijgende werkloosheid. Het aantal werkenden per inwoner van 15-74 jaar nam toen af. Sinds 2015 is nationaal sprake van een continue toename van de netto participatiegraad. In Pijnacker-Nootdorp lag de netto participatiegraad steeds zeer ruim boven het nationaal gemiddelde en, met uitzondering van de eerste jaren ook boven het gemiddelde voor de benchmarkgemeenten. Tot 2014 ontwikkelde de netto participatiegraad in Pijnacker-Nootdorp zich bovendien sterker dan de nationale trend, daarna iets minder sterk.
6. De opleidingsindex van de beroepsbevolking (een indicator voor het gemiddeld opleidingsniveau van de in een gebied wonende beroepsbevolking) is nationaal gedurende de gehele periode toegenomen. De benchmarkgemeenten scoorden iets hoger dan het nationaal gemiddelde, Pijnacker-Nootdorp ruim erboven.

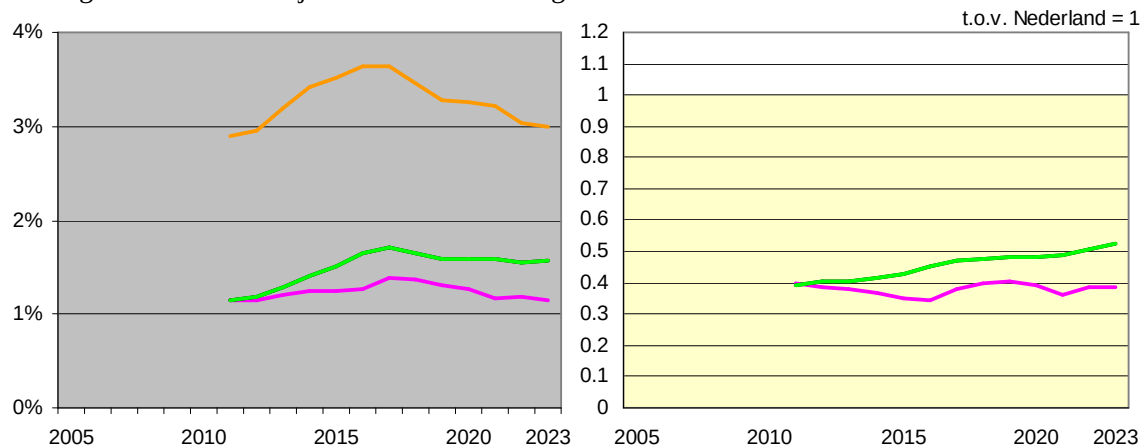
Figuur 5 Monitor Sociaal-Economische Prestaties 2005-2023, vervolg

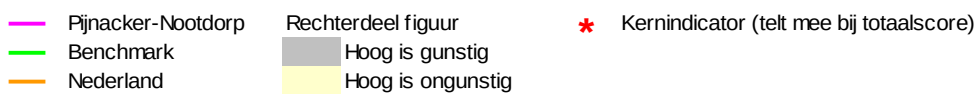
7. Werkloosheidspercentage totaal

8. Percentage inwoners 18-66 jaar met WW-uitkering

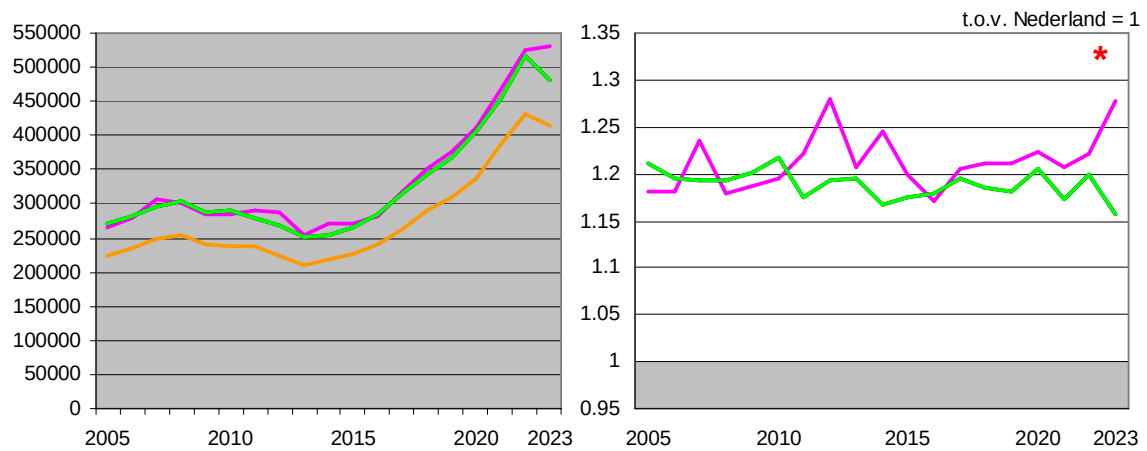

9. Percentage inwoners 18-66 jaar met bijstandsuitkering

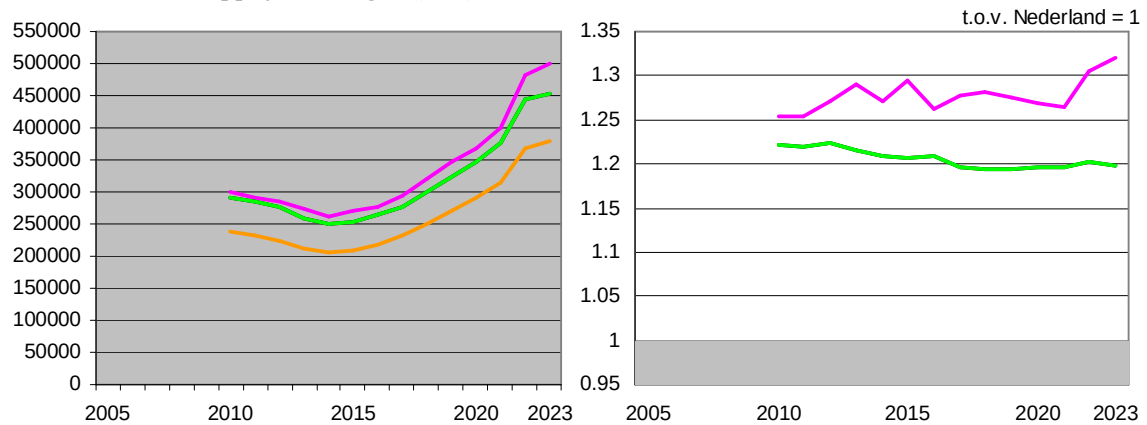

7. Het werkloosheidspercentage volgt nationaal een golfbeweging. Tot 2009 nam het af, vervolgens was tot 2015 sprake van een sterke toename (als gevolg van de kredietcrisis). Sindsdien was sprake van meer dan een halvering van het nationale werkloosheidspercentage tussen 2015 en 2023. Het werkloosheidspercentage lag gedurende de gehele periode 2005-2023 onder het nationaal gemiddelde en lag in dezelfde orde van grootte als in de benchmarkgemeenten (met uitzondering van de eerste jaren). In de periode 2005-2009 nam het werkloosheidspercentage in Pijnacker-Nootdorp minder sterk af dan het nationaal gemiddelde waardoor ten opzichte van de nationale trend sprake was van een toename (wat in dit geval ongunstig is). Daarna volgden zowel Pijnacker-Nootdorp als de benchmarkgemeenten de nationale trend (een vlakke lijn in het rechter deel van de figuur).
8. Voor het percentage van de inwoners van 18-66 jaar met een WW-uitkering zijn gegevens beschikbaar sinds 2007. Het peilmoment is hier het 12-maands gemiddelde van elk jaar. Bij WW-uitkeringen gaat het om een relatief korte werkloosheidsduur: onder de bijstandsgerechtigden bevinden zich daarentegen velen die al langdurig werkloos zijn. De ontwikkeling van het WW-percentage volgt, conform verwachting, nationaal een zelfde ontwikkeling in de tijd als het werkloosheidspercentage. Wel was de afname sinds 2014/2015 nog veel sterker dan bij het werkloosheidspercentage in 2023 (naar iets meer dan een kwart van de waarde in 2014 in 2023). Ten opzichte van de nationale trend volgden Pijnacker-Nootdorp en de benchmarkgemeenten ongeveer dezelfde ontwikkeling, waarbij Pijnacker-Nootdorp wel steeds wat lager (dus gunstiger) scoorde dan de benchmarkgemeenten (vooral in het begin van de periode).
9. Door de tijd vergelijkbare gegevens over het percentage van de inwoners met een bijstandsuitkering zijn slechts sinds 2011 beschikbaar. Bijstandsgerechtigden vormen een harde kern van langdurig werklozen. Er bestaan grote verschillen in het percentage bijstandsgerechtigden tussen steden en landelijke gemeenten. Met name de grote steden dragen bij aan het aantal bijstandsgerechtigden door de aanzienlijke omvang van het aantal langdurig werklozen (het 'granieten bestand'). Het percentage bijstandsgerechtigden is in Pijnacker-Nootdorp duidelijk lager dan het nationaal gemiddelde. De ontwikkeling sinds 2011 volgde de nationale trend. In de benchmarkgemeenten is ook sprake van relatief zeer weinig bijstandsgerechtigden, met wel een wat sterkere toename dan de nationale trend.

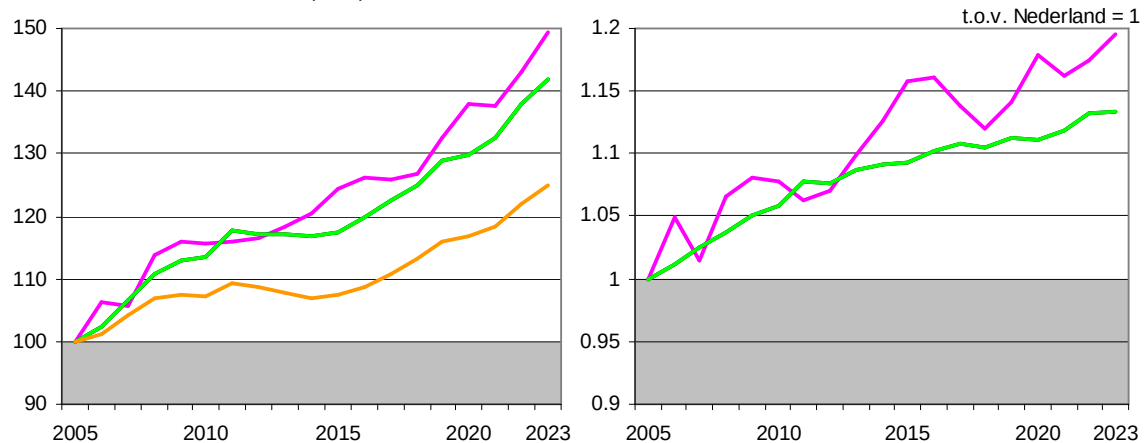
Figuur 5 Monitor Sociaal-Economische Prestaties 2005-2023, vervolg

10. Gemiddelde verkoopprijs woningen (in €)

11. Gemiddelde WOZ-waarde (in €)

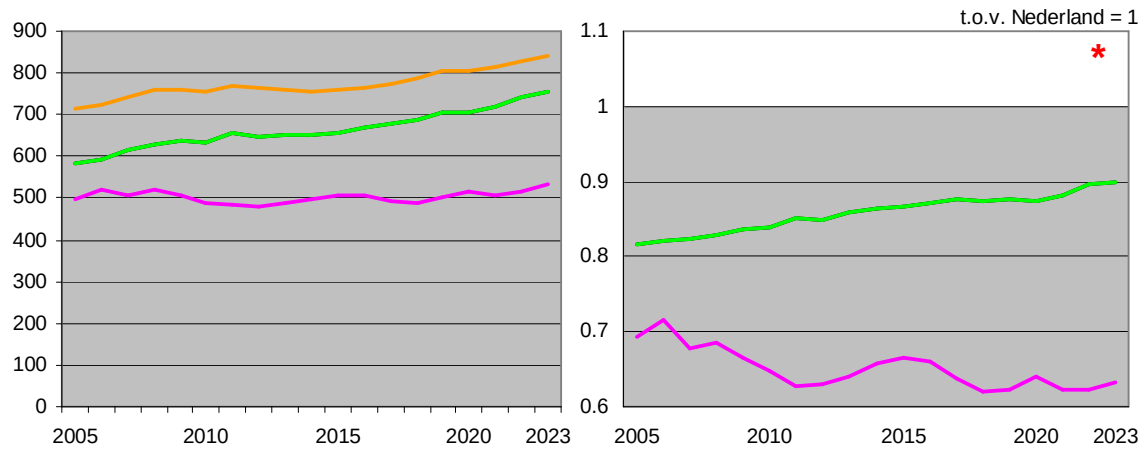
12. Aantal arbeidsplaatsen (2005=100)

— Pijnacker-Nootdorp Rechterdeel figuur
— Benchmark Hoog is gunstig
— Nederland Hoog is ongunstig

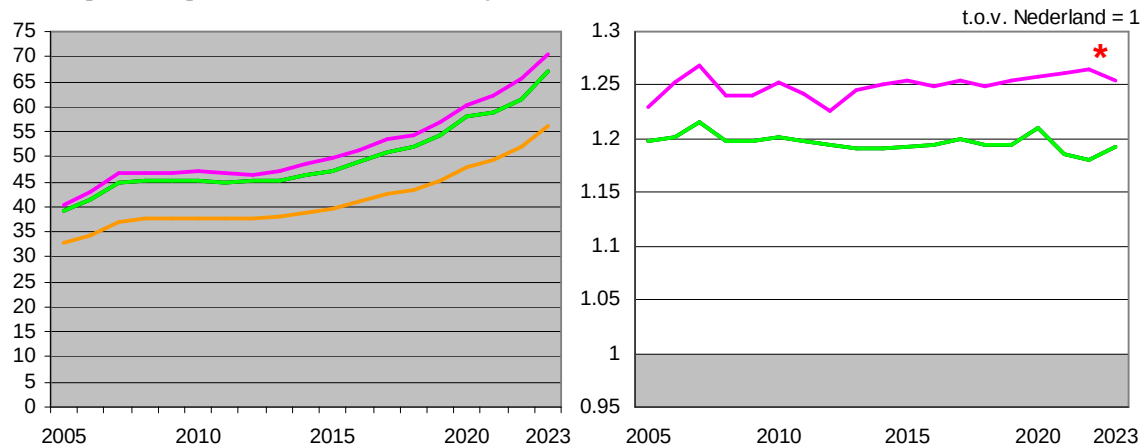
* Kernindicator (telt mee bij totaalscore)

10. Nationaal zijn de gemiddelde verkoopprijzen van woningen tot de kredietcrisis gestegen, om daarna tot 2013 te dalen. Sindsdien zijn de prijzen in steeds sneller tempo gestegen, met uitzondering van een (tijdelijke) terugval in 2023 (na een zeer sterke toename in de twee jaar daarvoor). In de afgelopen tien jaar was sprake van een verdubbeling van de gemiddelde verkoopprijzen. Zowel in Pijnacker-Nootdorp als in de benchmarkgemeenten lagen de gemiddelde verkoopprijzen ruim boven het nationaal gemiddelde, waarbij voor Pijnacker-Nootdorp sinds 2016 sprake was van een nog sterkere toename dan de nationale trend. Dat was voor de benchmarkgemeenten niet het geval. Opgemerkt moet worden dat niet is gecorrigeerd voor eventuele lokale/regionale verschillen in oppervlakte/inhoud en kwaliteit van de woningen. Vooral de *ontwikkeling* van de woningprijzen is hier daarom relevant.
11. De ontwikkeling van de WOZ-waarde volgt met enige vertraging de ontwikkeling van de verkoopprijzen. Sinds 2015 is de gemiddelde WOZ-waarde nationaal bijna verdubbeld. De Gemiddelde WOZ-waarde lag daarbij in Pijnacker-Nootdorp nog wat hoger dan in de benchmarkgemeenten en heeft zich bovendien, in tegenstelling tot de benchmarkgemeenten, sterker ontwikkeld dan de nationale trend.
12. Het aantal arbeidsplaatsen is uitgedrukt als index ten opzichte van 2005 = 1. Nationaal nam het aantal arbeidsplaatsen tot de kredietcrisis toe, stabiliseerde vervolgens tot 2014, om sindsdien weer sterk te groeien. Zowel in Pijnacker-Nootdorp als in de benchmarkgebieden nam het aantal arbeidsplaatsen sterker toe dan de nationale trend, met een groeispurt in Pijnacker-Nootdorp in de periode 2012-2015.

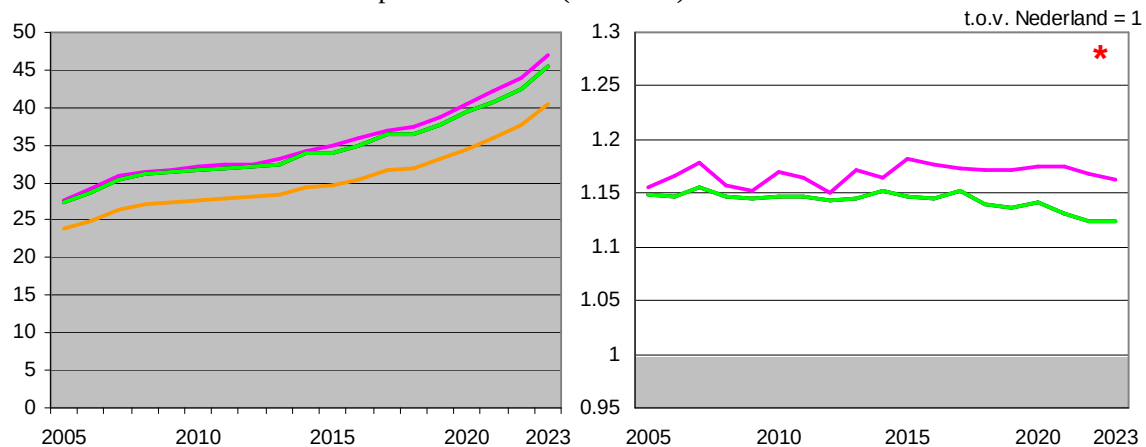
Figuur 5 Monitor Sociaal-Economische Prestaties 2005-2023, vervolg

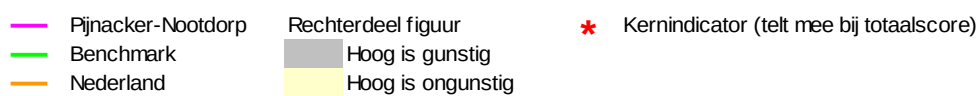
13. Arbeidsplaatsen per 1.000 inwoners 18-66 jaar

14. Gemiddeld besteedbaar inkomen per huishouden (* € 1.000)

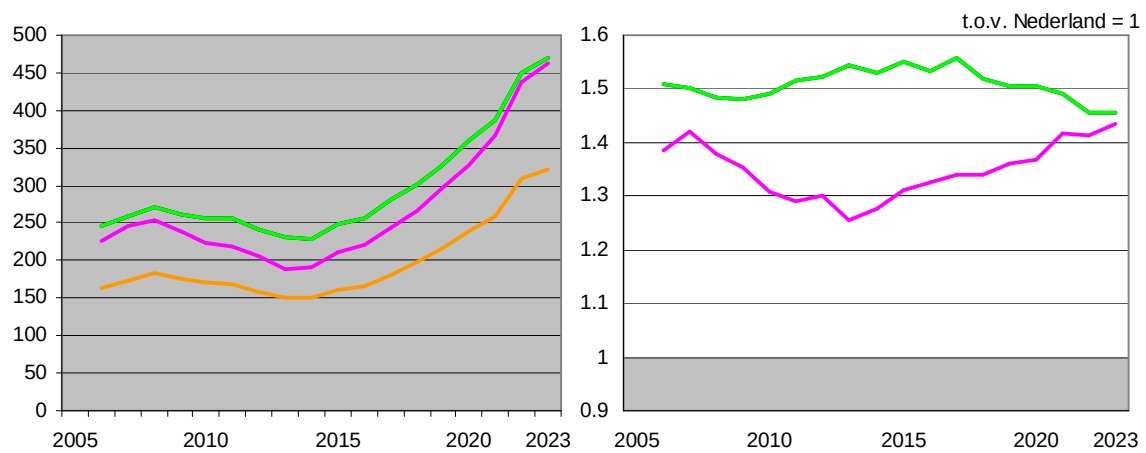

15. Gemiddeld inkomen per persoon (* € 1.000)

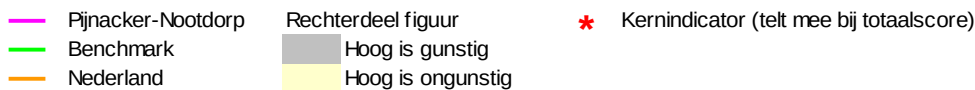

13. Bepalend voor de arbeidsmarktperspectieven van de bevolking is vooral het aantal arbeidsplaatsen per inwoner van 18-66 jaar (de potentiële beroepsbevolking): de 'werkgelegenheidsfunctie'. Nationaal nam deze tot de kredietcrisis toe, om in de zeven 'magere jaren' na de kredietcrisis gelijk te blijven. Daarna nam de werkgelegenheidsfunctie verder toe. Pijnacker-Nootdorp bleef gedurende de gehele periode ruim achter bij het nationaal gemiddelde. Zoals al eerder aangegeven vervult Pijnacker-Nootdorp meer een woonfunctie dan een werkfunctie. Het overgrote deel van de inwoners met werk, heeft een baan in een omliggende gemeente. Het lijkt een tegenstelling dat het aantal arbeidsplaatsen sterker toeneemt dan de nationale trend, maar de ontwikkeling van de werkgelegenheidsfunctie daar juist bij achterblijft. Dat wordt verklaard door de, ten opzichte van de nationale trend, nog sterkere toename van het aantal inwoners van 18-66 jaar (de 'noemer') dan van het aantal arbeidsplaatsen. In tegenstelling tot Pijnacker-Nootdorp neemt de werkgelegenheidsfunctie in de benchmarkgemeenten sterker toe dan de nationale trend.
14. Het gemiddeld besteedbaar inkomen per huishouden exclusief studenten nam nationaal toe tot de kredietcrisis, om daarna te stabiliseren. Het herstel begon hier in 2013. Recentelijk lijkt sprake te zijn van een versnelling in de groei, maar dat hangt samen met de hoge inflatie (en vervolgens een stijging van de lonen en salarissen), waarvoor in de cijfers niet is gecorrigeerd. Pijnacker-Nootdorp scoort steeds ruim boven het nationaal gemiddelde en ook iets boven de benchmarkgemeenten. Zowel in Pijnacker-Nootdorp als in de benchmarkgemeenten volgt de ontwikkeling de nationale trend.
15. Het gemiddeld inkomen per persoon neemt gestaag toe (waarbij ook hier geen inflatiecorrectie heeft plaatsgevonden). Evenals bij het gemiddeld inkomen per huishouden scoort Pijnacker-Nootdorp ook hier boven het nationaal gemiddelde en ook boven het gemiddelde in de benchmarkgemeenten (hoewel de voorsprong wat kleiner is). De ontwikkeling in Pijnacker-Nootdorp volgt ongeveer de nationale trend, terwijl de benchmarkgemeenten daar sinds 2017 iets bij achterblijven. In de benchmarkgemeenten en, in nog sterkere mate, Pijnacker-Nootdorp is de 'voorsprong' ten opzichte van het nationaal gemiddelde voor het gemiddeld inkomen per persoon overigens kleiner dan voor het gemiddeld inkomen per huishouden. Dat wordt verklaard door het grotere aantal personen per huishouden in de benchmarkgemeenten en Pijnacker-Nootdorp (doordat er veel gezinnen met kinderen wonen), waardoor in figuur 5.15 wordt gedeeld door een groter getal dan in figuur 5.14.

Figuur 5 Monitor Sociaal-Economische Prestaties 2005-2023, vervolg

16. Gemiddeld vermogen per huishouden (* € 1.000)

16. Mede bepalend voor gemeentelijke verschillen in het gemiddeld vermogen is het aandeel koopwoningen, want de waarde minus de schuld van woningen telt mee bij het vermogen. Steden (waar veelal sprake is van een groot aandeel huur) scoren daarom vaak laag op het gemiddeld vermogen. Nationaal nam het gemiddeld vermogen per huishouden in de periode 2008-2013 af, enerzijds als gevolg van de afname van de gemiddelde WOZ-waarde, anderzijds door de pas op de plaats in de ontwikkeling van het inkomen per huishouden (waardoor er minder gespaard werd). Zowel in Pijnacker-Nootdorp als in de benchmarkgemeenten ligt het gemiddeld vermogen ruim boven het nationaal gemiddelde. De ontwikkeling in de tijd vertoonde echter wel duidelijk verschillen. In Pijnacker-Nootdorp (met een hoog aandeel koopwoningen) waren tot 2013 de gevolgen van de dalende WOZ-waarde zichtbaar. Daarna profiteerden de inwoners van die gemeente echter van de sterk gestegen WOZ-waarde. Het aanzienlijke verschil tussen Pijnacker-Nootdorp en de benchmarkgemeenten in 2013 is inmiddels vrijwel weggewerkt.

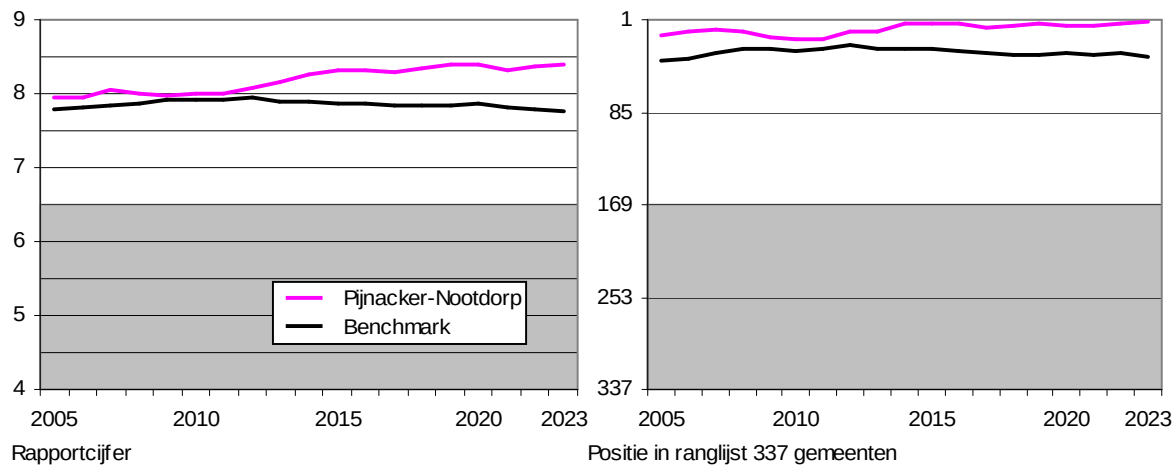
Totaalscore

Aan de hand van de tien kernindicatoren is een totaalscore voor de Sociaal-Economische Prestaties bepaald (zie het kader 'Keuze kernindicatoren' in de inleiding). Daartoe zijn voor elke kernindicator per jaar de scores omgezet in rapportcijfers (een range van 3 tot 10, met een gemiddelde van 6.5, met meer kans op een gemiddelde score dan op zeer hoge of zeer lage score). De ongewogen som levert dan de eindscore op. Het resultaat staat in figuur 6 voor Pijnacker-Nootdorp en het gemiddelde voor de tien benchmarkgemeenten. In figuur 7 staat de ontwikkeling van de rapportcijfers voor de individuele kernindicatoren voor Pijnacker-Nootdorp. In tabel 6 staan de posities van Pijnacker-Nootdorp en de individuele benchmarkgemeenten in 2005, 2018 en 2023.

Uit figuur 6 blijkt dat de benchmarkgemeenten steeds een hoge gemiddelde score op de sociaal-economische scores realiseerden. De laagste gemiddelde positie was 38 (in 2005), de hoogste gemiddelde positie was 24 (in 2012). Pijnacker-Nootdorp scoort nog hoger dan de groep benchmarkgemeenten. De laagste positie voor Pijnacker-Nootdorp was plaats 18 (in 2010 en 2011). In 2023 was sprake van de hoogste positie in de periode 2005-2023 (plaats 3). Vanaf 2014 stond Pijnacker-Nootdorp steeds in de top-10. Voor 2014 was dat slechts in 2007 het geval (plaats 9). Gedurende de gehele periode heeft Pijnacker-

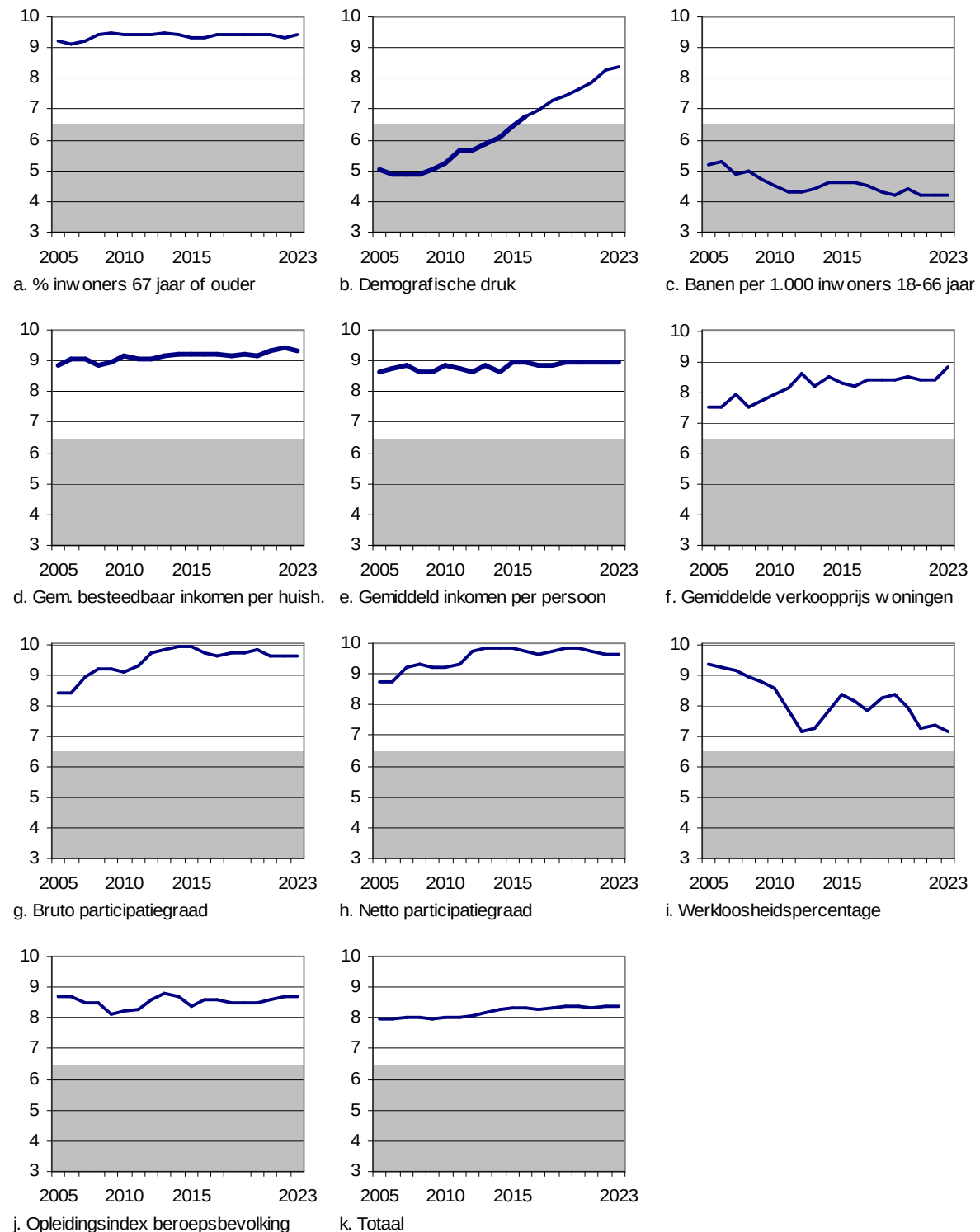
Nootdorp een hogere positie ingenomen dan het benchmarkgemiddelde. In 2011 was het verschil het kleinst (negen posities hoger dan het benchmarkgemiddelde), in 2023 het grootst (32 posities hoger).

Figuur 6 Score Sociaal-Economische Prestaties Pijnacker-Nootdorp en benchmarkgemeenten

Met uitzondering van de werkgelegenheidsfunctie (figuur 7c) en de demografische druk (tot 2015) realiseert Pijnacker-Nootdorp steeds bovengemiddelde scores (meer dan een 6.5). De vergrijzingsgraad (het percentage inwoners van 67 jaar of ouder) neemt in Pijnacker-Nootdorp weliswaar toe (zie figuur 5.2, de linker figuur), maar behoort tot de laagste in Nederland (zie figuur 7a). Het gemiddeld inkomen per inwoner en per huishouden zijn hoog en ontwikkelen zich bovendien nog wat sterker dan gemiddeld (een stijgend rapportcijfer; zie figuur 7d en 7e). De gemiddelde verkoopprijs van woningen is nog sterker gestegen dan het nationaal gemiddelde, mede door de sterke toename in Rotterdam en Den Haag (wat de prijzen in hun gehele regio opstuwt; zie figuur 7f). Zowel de bruto als de netto participatiegraad is tot 2015 zeer sterk gestegen, tot een bijna maximale score (een cijfer van 10) rond 2015 (zie figuur 7g en 7h) en bleef daarna, met wat schommelingen door de tijd, op een zeer hoog niveau. Ook het gemiddeld opleidingsniveau (zie de opleidingsindex beroepsbevolking in figuur 7j) is hoog en bleef gedurende de periode 2005-2023 ongeveer op hetzelfde niveau, met wat schommelingen door de tijd. Opvallend is de ontwikkeling van de demografische druk (zie figuur 7b). Het aantal 67-plussers was gedurende de gehele periode 2005-2023 relatief zeer laag, maar het aantal inwoners van 0-17 jaar was in de tweede helft van de jaren nul juist zeer hoog, doordat er veel nieuwe wijken werden (en kort daarvoor waren) gebouwd waar vooral huishoudens met jonge kinderen vestigden. In de loop der jaren schoven zij naar de leeftijd 18 jaar en ouder. De demografische druk nam daardoor af (de leeftijdsklasse 18-66 jaar nam toen, de leeftijdsklasse 0-17 jaar af - alles in verhouding tot het gemiddelde over alle gemeenten). Een afnemende demografische druk resulteert in een toenemend rapportcijfer. De werkgelegenheidsfunctie was in Pijnacker-Nootdorp gedurende de gehele periode 2005-2023 benedengemiddeld (zie figuur 7c). Dat desalniettemin de werkloosheid niet hoog is, hangt samen met het feit al eerder genoemde feit dat veel inwoners van Pijnacker-Nootdorp buiten hun eigen gemeente werken (bijvoorbeeld in Den Haag of Delft). Wel is het zo dat de afname van de werkgelegenheidsfunctie samenviel met een wat ongunstiger ontwikkeling van het werkloosheidspercentage in Pijnacker-Nootdorp dan gemiddeld (zie de afname van het rapportcijfer in de tweede helft van de jaren nul). De ontwikkeling van de lokale werkgelegenheid heeft dus toch ook enig effect op de gemeentelijke werkloosheid. Desalniettemin scoorde Pijnacker-Nootdorp gedurende de gehele periode gunstiger dan gemiddeld (zie figuur 7i).

Figuur 7 Ontwikkeling rapportcijfers kernindicatoren Pijnacker-Nootdorp 2005-2023

De gemiddelde positie voor de benchmarkgemeenten is ongeveer gelijk gebleven: van plaats 38 in 2005, via plaats 33 in 2018 naar plaats 35 in 2023. Uit tabel 6 blijkt dat Stichtse Vecht in 2023 de laagste positie scoorde, maar dat het dan nog altijd om positie 76 gaat, in een ranglijst met 337 gemeenten. Gemeenten als Woerden, De Ronde Venen en Stichtse Vecht zijn in de periode 2005-2023 gedaald op de ranglijst (alle in het noordelijk deel van het Groene Hart), terwijl Overbetuwe en vooral Hendrik-Ido-Ambacht sterk zijn gestegen.

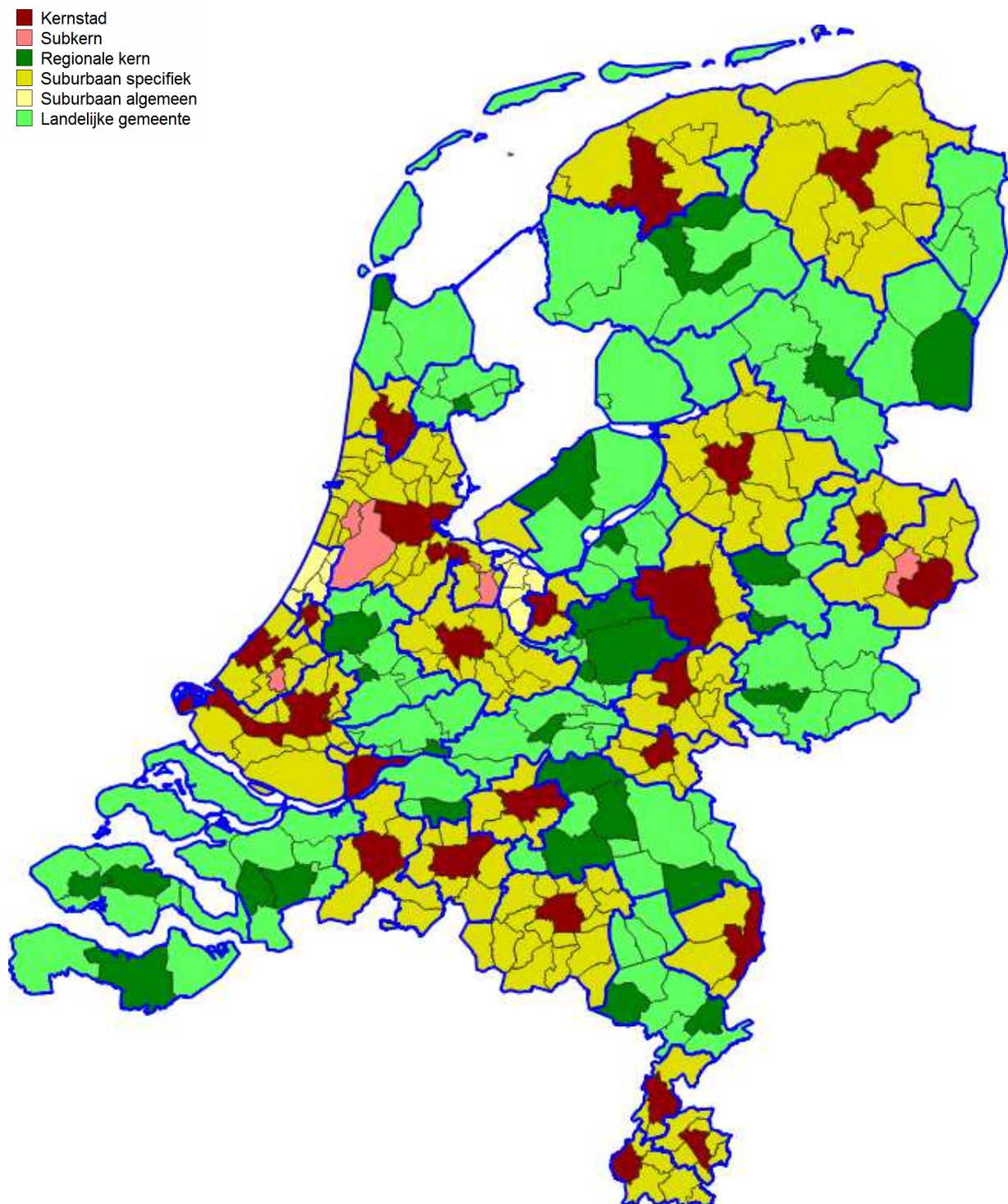
Tabel 6 Posities en scores Sociaal-Economische Prestaties Pijnacker-Nootdorp en benchmarkgemeenten

	Rapportcijfers			Posities ranglijst 337 gemeenten		
	2005	2018	2023	2005	2018	2023
Pijnacker-Nootdorp	7.95	8.34	8.40	15	6	3
Lansingerland	8.19	8.47	8.47	6	3	1
Houten	8.65	8.71	8.30	1	1	4
Woerden	8.41	8.03	7.99	3	15	14
Zuidplas	7.78	7.79	7.81	22	29	22
IJsselstein	7.89	7.78	7.72	17	30	27
Bodegraven-Reeuwijk	7.57	7.46	7.56	41	51	47
Hendrik-Ido-Ambacht	6.61	7.46	7.52	161	51	51
De Ronde Venen	7.95	7.8	7.49	15	27	53
Overbetuwe	6.97	7.3	7.45	104	71	58
Stichtse Vecht	7.96	7.49	7.23	14	50	76
	7.80	7.83	7.75	38	33	35

Bijlage I Gebiedsindelingen

Op basis van de omvang van pendelstromen zijn gemeentetypen en regio's afgebakend (zie figuur I.1 en I.2). De 24 stadsgewesten bestaan uit een kernstad (en soms nevenkernen) en suburbane gemeenten. De kernsteden zijn geselecteerd op grond van hun functie als werkgelegenheidscentrum (met als criterium een minimumgrens aan inkomend woon-werk verkeer). Vervolgens zijn gemeenten waar vandaan minstens 15% van de werkzame beroepsbevolking in de kernstad werkt toegewezen aan het stadsgewest. Binnen de stadsgewesten Amsterdam, Den Haag en Enschede/Hengelo liggen ook enkele subkernen (Haarlemmermeer, Haarlem en Hilversum; Delft; Hengelo). Zij vervullen zelf een belangrijke werkgelegenheidsfunctie, maar zijn tevens in vrij sterke mate gericht op de kernstad (tussen 10% en 20% pendelt naar de hoofdkern). De overgebleven gemeenten zijn onderverdeeld in 19 landelijke gebieden en twee suburbane gebieden. Binnen de landelijke gebieden is veelal sprake van één of meer regionale kernen (zie figuur I.1). De enige uitzondering is Oost-Groningen, waar geen sprake is van een duidelijke regionale kern. Regionale kernen zijn gemeenten die niet aan het criterium voldoen om als kernstad te worden geselecteerd, maar toch een belangrijke werkgelegenheidsfunctie en voorzieningenfunctie vervullen voor hun omgeving. Daarnaast is er nog een derde type gebieden, namelijk suburbane regio's/gebieden. Dat zijn combinaties van gemeenten die niet voldoen aan het criterium dat 15% of meer van hun werkzame beroepsbevolking in één nabijgelegen kernstad werkt, maar waarbij wel een groot deel van de werkzame beroepsbevolking pendelt naar omliggende stadsgewesten. Er zijn twee suburbane regio's, elk zonder een regionale kern, namelijk Duin- en Bollenstreek (gericht op de stadsgewesten Den Haag, Leiden en Amsterdam), en Huizen/Soest (gericht op de stadsgewesten Amsterdam, Utrecht en Amersfoort). Er zijn daardoor twee typen suburbane gemeenten, namelijk 'suburbaan specifiek' (voor een groot deel gericht op één kernstad) en 'suburbaan algemeen' (gericht op verschillende kernsteden). In het rapport wordt dit onderscheid overigens niet gemaakt en wordt gesproken over 'suburbane gemeenten' (de combinatie van beide typen).

Figuur I.1 Gemeentetypen

Figuur I.2 Indeling naar 45 regio's

1 SG Groningen	16 SG Dordrecht	31 Deventer e.o.
2 SG Leeuwarden	17 SG Breda	32 Achterhoek
3 SG Zwolle	18 SG Tilburg	33 Flevoland
4 SG Enschede/ Hengelo	19 SG 's-Hertogenbosch	34 Noord-Veluwe
5 SG Almelo	20 SG Eindhoven	35 Ede/ Veenendaal e.o.
6 SG Apeldoorn	21 SG Venlo	36 Hoorn e.o.
7 SG Arnhem	22 SG Sittard-Geleen	37 Kop van Noord-Holland
8 SG Nijmegen	23 SG Maastricht	38 Groene Hart
9 SG Amersfoort	24 SG Heerlen	39 Gorinchem e.o.
10 SG Utrecht	25 Soest/ Huizen e.o.	40 Waalwijk e.o.
11 SG Amsterdam	26 Duin- en Bollenstreek	41 Tiel e.o.
12 SG Alkmaar	27 Oostelijk Groningen	42 Zeeland
13 SG Leiden	28 Emmen e.o.	43 Westelijk Brabant
14 SG 's-Gravenhage	29 Hoogeveen/ Hardenberg e.o.	44 Oss/ Veghel e.o.
15 SG Rotterdam	30 Zuidelijk Fryslân	45 Roermond/ Weert e.o.

In figuur I.3 staat de indeling van gemeenten naar hun ligging binnen Nederland (Randstad, Intermediaire Zone, Nationaal Decentraal). In het rapport wordt daar soms naar verwezen.

Figuur I.3 Indeling naar ligging binnen Nederland

